

QUETZAL

REVISTA DELS COMITÈS
ÓSCAR ROMERO DE CATALUNYA

MAIG 2026
Número 92

Francesc Xammar Vidal. Un home bo

Sumari

- [3] Del centre burgès a la perifèria obrera
- [6] Una mirada a la vida de Francesc Xammar i Vidal, S.J.
- [8] I així va néixer el Comitè Óscar Romero de Tarragona i Reus
- [10] Francesc Xammar a La Floresta i barris de Ponent
- [12] Paco Xammar fundador del Fòrum Tarragona
- [13] El nostre Paco
- [14] Paco Xammar i el moviment veïnal a Tarragona: memòria d'un compromís des de la fe i el barri
- [15] Francesc Xammar i Òmnium Cultural del Tarragonès.
- [17] Paco, el "padre" Xammar o Palas: un amic d'Amèrica Llatina
- [18] Francesc Xammar, profeta de la solidaridad
- [20] Paco Xammar, un jesuïta en La Floresta
- [23] Paco Xammar. Vida dedicada a los más necesitados
- [24] Els sopars-col·loqui i el cinefòrum de Justícia i Pau de Tarragona
- [25] La vertiente docente de Paco Xammar
- [26] Francesc Xammar a l'Arquebisbat de Tarragona
- [27] "Con Monseñor Romero Dios pasó por El Salvador" i en Paco Xammar els acompanyava!
- [28] El meu record personal de Paco Xammar
- [29] Paco Xammar a Missió Obrera
- [29] Paco Xammar y la família
- [30] Un jesuïta als barris obrers de Tarragona (Francesc Xammar i Vidal, S.J.)
- [32] Alguns dels pensaments de Paco
- [36] Amparo Serrano Llopis. Como una hermana para mí.
- [36] Juan Manuel Fernández Solé. Un hombre fiel a su tierra
- [37] Activitats dels Comitès Óscar Romero

2

Editorial

Des del Comitè Óscar Romero de Tarragona i Reus volem compartir amb vosaltres el que ens ha omplert d'una vida compartida amb el Paco Xammar.

Així començava el primer article de la darrera revista nº 91 dedicada al "Futur de les energies" i titulat "Francesc Xammar, un home bo".

Totes les companyes i companys del COR vam veure que aquell article, fruit d'una sessió compartida en la que cadascú va dir el que va suposar el Paco per a la seva vida, no podia quedar solament en un full que desgranava sentiments, vivències, activitats fetes, compromisos, en una paraula VIDA, vida de qualitat, vida plena.

Vam creure oportú fer un número especial, en el que més gent pogués expressar la riquesa de vida que havia viscut amb el Paco. Era important donar veu a més gent per tal de deixar per escrit el testimoni d'un home que va donar el millor de si mateix, des del lliurament en consciència i llibertat.

D'on surt tot el que va fer i va viure el Paco? A on va anar a beure? D'on es va nodrir?

A nosaltres ens va parlar poc d'això. Tots sabíem que formava part de la Companyia de Jesús -jesuïtes-, o sigui havia escollit com a company de camí de la seva vida a Jesús, que formava part del seu ser, fer i desfer. Va ser en el silenci i en secret de la seva habitació, a on Déu se li pot escoltar i a on l'evangeli va amarant la vida, que Paco va donar resposta al que se'l revelava i donava sentit a tot el que vivia, "en tot estimar i servir" (St. Ignasi).

Com va entendre Paco quan es va trobar en les paraules de Jesús que diuen "No hi ha amor més gran que donar la vida pels amics" (Jn 15,13)? Quins eren els amics de Paco? Trobareu un ventall molt diferent de persones, tan creients com no creients. Va tenir especial cura en respectar molt les creences de totes les persones. Això sí, no va renunciar mai a la defensa dels valors humans i de la dignitat de totes les persones.

No totes les respostes a aquestes preguntes estan escrites en les següents pàgines, però sí que podreu descobrir què significava estimar i quins eren els preferits del Paco. Per a ell era molt més important l'evangeli que humanitza a la persona, que la religió entesa com ritus, dogmes i litúrgies.

En Albert Einstein, el científic, que dintre del geni de la física existia un profund humanisme dedicat al servei dels altres amb un compromís per la justícia social, no solament ens va deixar la famosa fórmula $E=MC^2$, també ens va dir:

"Solament una vida lliurada als altres,
val la pena ser viscuda"

com la vida del Paco.

Del centre burgès a la perifèria obrera

Apunts de la trajectòria de Francesc Xammar (1933-2025)

Ricard Lahoz. Periodista.

Francesc Xammar i Vidal neix el 16 de novembre de 1933 al passeig de Gràcia de Barcelona, en el si d'una família benestant. Viu una infantesa plena de comoditats i, acaba la guerra civil, es converteix en alumne del Col·legi Casp-Sagrat Cor de Jesús. Ja d'adolescent, gràcies als jesuïtes entra en contacte amb les Cases Barates d'Horta. Els professors de l'escola demanen voluntaris entre els alumnes dels darrers cursos del batxillerat per impartir classes de catequesi als barris perifèrics de Barcelona, i Xammar s'hi apunta. És aleshores quan en aquell entorn d'habitatges blancs i modestíssims i en aquells carrers sense asfaltar, descobreix un món completament nou, diferent, i es desperta en ell una inquietud. Allà coneix la pobresa de la postguerra i el contrast amb la seva vida burgesa.

De manera paral·lela al naixement de la seva conscienciació social, Xammar experimenta el despertar de la vocació religiosa. L'any 1950 ingressa en el monestir de Veruela, a prop del Moncayo, i enceta una etapa de quinze anys de preparació intensa i profunda que el portarà per diversos centres i facultats combinant els estudis i les primeres experiències laborals: ensenyant alumnes de batxillerat i més endavant, a la fàbrica Corberó, o amb estades a França i Bèlgica. Quan acaba els estudis de Teologia, Xammar és ordenat sacerdot el 30 de juliol de 1963, i culmina aquesta etapa de sòlida formació intel·lectual estudiant Sociologia a la Universitat de la Sorbona, a París.

La Companyia de Jesús i el propi Xammar consensuen la primavera de 1966 el destí del jove sacerdot, de només 32 anys: la parròquia del barri de Torreforta, a Tarragona, que viu un fort creixement industrial i diverses onades migratòries. A l'agost d'aquell any, s'hi estrena com a vicari. L'església parroquial de Torreforta ja acumula més d'una dècada de trajectòria, però l'arribada de Xammar i altres companys suposa un nou impuls per respondre a les necessitats en temes educatius i socials i en coses tan bàsiques com reclamar l'enllumenat, el clavegueram i la pavimentació dels carrers.

Aquells primers temps a la parròquia, Xammar dorm en un quartet ple d'humitat a tocar de l'església. "Volia portar un estil de vida molt proper al de la gent del barri i constato de seguida que estic on he d'estar, que he triat el camí correcte", afirma. Una opció de vida que amb el temps anirà "aprofundint i radicalit-

zant" i que suposa, entre d'altres decisions, renunciar a l'herència familiar. Aviat, Xammar descobreix "els més marginats dels marginats" de Tarragona. La tasca pastoral del jesuïta abasta tot el territori a ponent del riu Francolí i arriba als nuclis de barraques, on es viuen les situacions més extremes.

"En aquell moment, l'Església catòlica oficial està estretament vinculada al nacionalcatolicisme de la dictadura, però hi ha molts sacerdots que treballem per trencar aquest estereotip i tractar de tu a tu les persones més desfavorides de la societat", reflexiona el pare Xammar. "El bisbat i els capellans de barri vivíem en dos mons oposats", admet anys més tard. "La Hermandad Obrera de Acción Católica"(HOAC) arrela amb força en aquesta zona de la ciutat i esdevé així l'eina per a aquests sacerdots que ajuda la classe treballadora a prendre consciència de les injustícies laborals, socials i polítiques. A més de celebrar l'eucaristia convencional, el jesuïta obre una via de treball amb grups petits en cases particulars, que busquen l'objectiu d'"integrar la fe a la vida".

Des de la parròquia de Sant Josep, l'acció pastoral es transforma en acció social: Francesc Xammar aviat exerceix d'activista. Vol compartir lluites amb el veïnat i estar en contacte directe amb la gent. En aquesta línia, i d'acord amb els superiors de la Companyia de Jesús, el 1969 decideix sortir de la parròquia i instal·lar-se en un pis ben modest d'un barri que s'està construint a l'altra banda de la carretera: La Floresta. Les persones que hi van a viure, amb recursos mínims i sense formació, provenen de les barraques d'Entrevies i el riu Francolí o arriben des d'Andalusia i Extremadura. El barri s'aixeca sense cap tipus de servei i equipament: ni enllumenat públic, ni voreres, ni paviment als carrers, ni botigues, ni escola, ni dispensari i ni transport públic urbà.

Els accidents mortals a l'hora de travessar la carretera Tarragona-Reus provoquen les primeres manifestacions el 1973 per reclamar un semàfor. A partir d'aquí, comença una llarga etapa de reclamacions del veïnat de la Floresta, sempre liderades pel jesuïta. Reclamen transport públic per anar al centre de Tarragona, enllumenat als carrers, una llar d'infants o una simple cabina telefònica. També és un temps de solidaritat entre els mateixos veïns, que dediquen unes hores dels dissabtes a arran-

jar voluntàriament els espais entre blocs i reparar els desperfectes de l'espai públic. "Urbanísticament, La Floresta era qualificada d' 'extraradi' —explica Xammar—, l'ajuntament no hi tenia obligació d'assumir serveis i això fa que Tarragona, llavors, es vegi molt lluny de nosaltres".

Les característiques del barri —petit i ben delimitat— probablement afavoreixen la unió dels veïns, la seva força reivindicativa i la integració d'un sacerdot sense sotana en la vida quotidiana. El 1974 creen l'associació de veïns i el jesuïta en fa de portaveu davant l'ajuntament i el govern civil. També impulsa la creació de l'esplai de La Floresta, amb l'objectiu de "cobrir una necessitat d'oci del jovent en un temps de molta austeritat i fomentar els valors de convivència, respecte i esforç". La llar d'infants i el col·legi arriben poc més tard en una nova mostra de reivindicació "justa i constant".

Al pis de Xammar, de 58 metres quadrats al bloc 'Encina', l'activitat no s'atura: a les tardes, classes de repàs gratuïtes als nens del barri. I als vespres, trobades clandestines de tota mena per impulsar eines unitàries com l'Assemblea de Catalunya i de lluita obrera com Comissions Obreres. La mateixa petita sala per on passen els dirigents d'organitzacions de l'antifranquisme a Tarragona acull cada diumenge la celebració de l'eucaristia per a un màxim de 15 persones. Després, les aportacions econòmiques dels fidels permeten comprar un pis de planta baixa del bloc 'Fresno' que farà la funció de centre de culte. De forma paral·lela i d'acord amb els seus superiors, Xammar tria fer de professor per "guanyar-se la vida" i no dependre econòmicament de l'Església. Les primeres classes tenen com a escenari La Salle Torreforta.

La mort del dictador Franco obre vies de participació ciutadana i Xammar és un dels que lidera més activament la gestació de la Federació d'Associacions de Veïns de Tarragona "amb la voluntat de connectar la gent dels barris i assumir el gran repte de conscienciar la població". La FAVT pressiona l'últim ajuntament franquista amb una llarga llista de necessitats i denúncies a tota la ciutat. Un tema estrella és el problema de l'aigua per dues raons: la voluntat municipal de cedir la seva gestió a una empresa privada i la poca qualitat de l'aigua, no apta per al consum domèstic. La protesta culmina l'octubre de 1977 amb una marxa de 8.000 persones, la més gran vista mai a Tarragona fins aleshores.

Un any i mig després, abril de 1979, arriben les primeres eleccions municipals democràtiques que atorguen l'alcaldia al socialista Josep Maria Recasens i que fan possible un ampli govern progressista, amb la presència de la Candidatura per la Participació dels Veïns (CPV) que encapçala Xammar. Ell i els dirigents de la federació veïnal creuen que la seva feina al carrer ha de tenir visibilitat a "la institució del poble" per acabar amb "les desigualtats en serveis entre el centre de la ciutat i els barris". Als comicis obtenen 2.800 vots i dos escons. "Tarragona va ser l'única ciutat

important d'Espanya on va entrar una candidatura veïnal a l'ajuntament. Va ser un cas d'èxit", reflexiona el jesuïta anys més tard.

Els quatre anys de regidor al consistori no són fàcils. Les diferències entre la manera d'entendre la política de la CPV i la de la resta de formacions es fan evidents molt aviat. Les discrepàncies amb l'alcalde porten al cessament de Xammar com a membre del govern a mig mandat: "Vam constatar que els partits progressistes i d'esquerres d'aquella època no eren partidaris de la democràcia participativa", diu un Xammar que ja no es presentarà a les eleccions de 1983.

De manera paral·lela, el sacerdot de la Floresta aprofundeix en la seva carrera com a docent. A l'Escola de Treball Social, a l'institut Martí i Franquès i estrenant l'institut de Camp Clar, el primer que es construeix fora del centre de la ciutat. També en aquella època d'inici dels vuitanta és quan descobreix l'Amèrica central, amb una primera estada a la Nicaragua que havia viscut la revolució sandinista, i impulsant la creació del Comitè Óscar Romero de Tarragona i Reus. La filosofia de l'entitat combina la sensibilització social amb el desenvolupament de projectes de cooperació, sobretot en l'àmbit de l'educació, perquè consideren que és la clau que pot obrir les portes d'una transformació social profunda.

La seva vinculació amb l'Amèrica Central ja no es trencarà mai, malgrat els moments de decepció per l'evolució d'alguns règims polítics. I tot aquest procés evoluciona sense deixar de banda la gent de la Floresta i la realitat econòmica i política del país. Així, és testimoni de l'impacte brutal de la Gran Recessió del 2008 i del Procés independentista a partir del 2010, on s'hi implica com a president a Tarragona del Pacte Nacional pel Dret a Decidir. Per la seva extensa formació i per la seva dilatada i coherent trajectòria, el pare Xammar ha rebut diversos reconeixements de la seva ciutat d'adopció.

El comiat del seu estimat barri arriba a finals de 2022, quan ja ha fet 89 anys. Mira enrere i diu que es va sentir "molt ben acollit" a la Floresta i "plenament identificat amb la classe obrera" d'aquella època. Però també admet que se'n va "decebut" amb l'evolució del barri i de la societat en general: "Hi ha hagut una involució en l'objectiu d'assolir una societat més justa i solidària, s'ha perdut el sentit de comunitat". Al tram final de la vida, Xammar lamenta "la pèrdua de valors humans" i reconeix una certa "frustració" per l'evolució d'una societat capitalista que considera "desfeta" per una manera de viure "fàcil i còmoda". Una societat cada cop més "egoista i materialista" que no defensa com cal els drets humans i la justícia social.

Coherència, dignitat i compromís marquen la trajectòria d'un Francesc Xammar que passa els seus últims tres anys en una residència dels jesuïtes a Sant Cugat, on acaba morint el 15 de setembre de 2025, a l'edat de 91 anys. "Com t'agradaria que et recordem?", li vaig preguntar abans de marxar de Tarragona. I amb els ulls tancats i assegut a la butaca del seu pis, em va respondre: "Com una persona que creia en la utopia de fer una societat millor, més justa i fraterna".

Moments del Francesc Xammar

D'infant

Jove esportista

Amb la seva mare

Jesuïta

Sacerdot

Jove compromès

Barri Entrevies - Torreforta 1964 on va començar la vida pastoral i social.

Regidor a l'Ajuntament de TGN

Reivindicació social al barri de La Floresta

Viatge social a les Comunitats de Nicaragua

Una mirada a la vida de Francesc Xammar Vidal S. J.

(Barcelona 16/11/1933 – Sant Cugat del Vallès 15/09/2025)

Josep M. Rambla Blanch, S.J.

La vida d'en Francesc (Paco) Xammar va ser tota ella un intent, molt reeixit, d'anunciar amb fets i paraules la Bona notícia de Jesús als més pobres, als empobrits de tota mena. Com Jesús, l'home espiritual, conduït per l'Esperit.

i entra al noviciat, on ja li havia precedit el seu únic germà Ramon. A la Companyia de Jesús aprofundeix en aquesta experiència profunda de fe en el Déu "que fa justícia als oprimits, dona pa als qui tenen gana i deslliura els presos, estima els justos, guarda els forasters, manté les vídues i els orfes...".

Amb els companys jesuïtes al 1992

Conclou la formació de jesuïta amb un temps d'estudis de sociologia a París i diverses èpoques de treballador manual, obrer. A continuació, passa ja a viure a Tarragona que serà centre de la seva vida de jesuïta i epicentre d'una notable gamma d'activitats realitzades en altres llocs, sobretot a Amèrica Llatina. L'extensió de les activitats d'en Paco a Tarragona és immensa: Professor a l'Escola Universitària de Treball social, Professor de Filosofia i Sociologia a l'Institut Camp Clar, Professor a l'Institut de Teologia, Coordinador del Comitè Oscar Romero...

En efecte, Francesc estava ple de l'Esperit de Jesús: la família, l'escola i la vida en la Companyia de Jesús li van procurar una molt sòlida base de fe, d'experiència de Déu, d'un Déu que ell va anar descobrint com a Pare misericordiós. En la seva família fruïa d'unes condicions de vida d'altíssim nivell de benestar (diners, confort, luxe), i ja d'adolescent, en contacte amb la misèria que sofria una bona part de Barcelona dels anys 40 del segle passat, "fa el pas des del Passeig de Gràcia a les cases barates d'Horta". Cada diumenge, com a congregant marià, acudeix a aquestes "cases barates" per a ensenyar catecisme i entretenir els nens del barri. I aviat decideix fer-se jesuïta

Fins i tot va ser regidor de l'Ajuntament. Ho va explicar i va justificar així: "se'm va concedir perquè va quedar molt clar que anava a defensar els drets de les persones i perquè anava en un grup que no era de cap partit polític".

Tot això unit amb un munt de responsabilitats i serveis pròpiament pastorals: Consiliari de la GOAC i de la JOC, Coordinador de Missió Obrera (jesuïtes obrers), Col·laborador de Justícia i Pau i, sobretot, capellà de La Floresta, la capella i comunitat cristiana del barri. A més, repetides visites a Centreamè-

Paco i el seu germà Ramon, també jesuïta.

rica (sobretot Nicaragua) i una estada de dos anys a Asunción (Paraguai). Però, com he dit, Tarragona era l'epicentre de les seves activitats. Amb molta justícia va rebre el reconeixement de la ciutat en ser nomenat fill adoptiu de Tarragona.

Aquests últims mesos en la infermeria es passava hores recollint i classificant retallades de periòdics, fotos, articles, tot tipus de records de la seva història, sobretot tarragonina i tenia l'habitació empaperada amb records d'aquesta vida.

Dues coses travessen com una música de fons tota la vida de Paco: d'una banda, la solidaritat amb els més desvalguts, fent vida, a la lletra, les paraules de sant Pau: "Reparteix el que té, ho dona als pobres"; i, d'altra banda, un estil de vida, d'una gran aproximació als més necessitats. Sempre coherent amb el principi senzill que repetia sovint i que lamentava que era molt poc practicat en la nostra societat, sobretot a la política: "dir el que penses i fer el que dius".

I crec que en Paco, tan radicalment seguidor de Jesús, conservava alguna cosa de l'esperit de Joan Baptista. És clar, en Paco no es vestia amb pell de camell ni s'alimentava amb llagostes i mel silvestre, però el seu estil de vida i la seva austeritat podien competir amb aquells ermitans que en l'antiguitat poblaven els deserts d'Egipte. A més, els seus plan-

tejaments socials eren sempre radicals: "fa propostes i marca un ritme de treball que molts no poden seguir", es va dir d'ell; i argumentava i interpel·lava amb una contundència sense esquerdes... Amb tot, d'en Paco, també es podia afirmar el que diu Pau de les persones que comparteixen el que tenen: "la seva bondat consta per sempre".

En Paco just estava a punt de complir 75 anys de jesuïta. Fa uns mesos, li vaig sentir diverses vegades que desitjava més espiritualitat ignasiana. Doncs bé, una de les coses que més caracteritzen l'espiritualitat ignasiana és la conciliació dels extrems. Això és el que vivia en Francesc. Destaco unes poques d'aquestes polaritats viscudes per ell. Déu i món: d'una banda, una fe en Déu autèntica amb vida d'oració, no obstant això, d'altra banda, aquesta fe anava ben conjuminada amb una inserció en el món, enmig del poble amb els seus sentiments i problemes; sacerdot i acció social: un excel·lent capellà que va integrar el seu servei de prevere amb l'acció política; vida intel·lectual i militància: una persona compromesa amb mil formes d'acció social, com la participació en la Missió Obrera dels jesuïtes i al mateix temps va conrear la labor intel·lectual, la reflexió crítica i la docència.

Detall de l'habitació de Paco a Sant Cugat.

Són tantes les coses que podríem recordar: les amistats, la constància en el seu lliurament a les causes dels més desfavorits quan moltes persones fallaven en el compromís, la seva atenció delicada a les persones tant a les de la capella de la Floresta com a les que va tractar en les diferents accions i plataformes on es va moure... Per això, són moltes les persones que ara poden dir-li a en Francesc, a en Paco: "gràcies per tant de bé que hem rebut de tu".

I així va néixer el Comitè Óscar Romero de Tarragona i Reus

Primers voluntaris, algunes activitats i un viatge emocionant

Berta Ramos. Periodista

Descobrir el naixement del Comitè és apel·lar als records de Francesc Xammar fixats en el llibre *Francesc Xammar i Vidal. Dignitat i compromís a la perifèria de Tarragona*, de Ricard Lahoz i Enric Garcia Jardí, i a la memòria viva de Carmen Muñoz i Teresa Forès, membres veteranes de l'organització. També a la tesi doctoral de Neus Baena: *Hijos de su tiempo. Los sacerdotes obreros de Tarragona. Mundo obrero, antifranquismo y represión (1951-1977)* hi ha referències a persones que van ser protagonistes d'aquesta història.

L'any 1980, a l'altre costat de l'Atlàntic, a El Salvador, va tenir lloc el fet que és motiu del naixement del Comitè Óscar Romero de Tarragona i Reus: l'assassinat de l'arquebisbe Óscar Romero a mans del esquadró de la mort de la Junta Civil-Militar, que havia fet un cop d'estat. El discurs contundent i valent de l'arquebisbe, que va pronunciar el 23 de març contra la repressió i en favor dels drets humans, va ser el que va llevar-li la vida.

Però els grups, les entitats, les fan les persones, i les trajectòries dels fundadors del Comitè havien començat molt abans, guiats per la consciència social cristiana. Francesc Xammar, jesuïta i capellà, havia arribat l'any 1966, amb 32 anys i molta il·lusió, a la Tarragona de la industrialització i de l'arribada massiva d'immigrants de la resta d'Espanya, que venien a buscar un futur millor. Paco, que així l'anomenarien els veïns, es va integrar a la parròquia del barri de Torreforta i posteriorment es va traslladar a La Floresta on viuria la resta de la seva vida, amb una activitat incansable. El seu pis als baixos del bloc Encina sempre va estar obert a tothom.

La tasca de missioneres de l'Institut de Missioneres Seculars (IMS, 1939-2014)) al

Camp de Tarragona i, en concret al barris tarragonins de Torreforta i Bonavista, van contribuir molt al naixement del Comitè. Molt actives, partien del seu compromís cristià per treballar socialment i conviure en petites comunitats. Maria Antònia Trepà, amb d'altres companyes, es van dedicar a la formació de dones joves i van gestionar una residència d'estudiants. Maite Almandoz va arribar a Bonavista al 1968 per engegar el projecte de creació de l'Escola Professional Joan XXIII, juntament amb el sacerdot Faustino Arnal.

Va ser precisament Mari Carmen Ruiz, de l'IMS, secretària de la parròquia de Torreforta, que al 1966 va parlar a Francesc Xammar de Carmen Muñoz que ajudava en l'església, i ell la va anar a buscar per col·laborar. Carmen Muñoz era una jove procedent d'Andalusia que havia estat novícia i treballava a la fàbrica de bolígrafs BIC. Membre del comitè d'empresa i formant tàndem amb Paco, va emprendre la tasca de difondre la Hermandad Obrera de Acción Católica (HOAC) entre els treballadors. En els anys 70 ambdós, veïns de La Floresta, van treballar organitzant colònies infantils per als nens del barri, a Querol i Prenafeta.

Es forma el Comitè

El mateix any, 1980, de la mort de l'arquebisbe Óscar Romero, va néixer a Tarragona el Comitè que porta el seu nom. Francesc Xammar havia viatjat al Salvador i altres països el mateix any i va venir entusiasmat amb la idea de formar-lo. Se n'estaven formant a tot l'Estat, Lleida havia estat la pionera. I a Tarragona va néixer de la mà del mateix Paco, que va ser-ne el primer president, de Carmen Muñoz i de Maria Antònia Trepà, que va exercir de secretària del Comitè. Avui, de l'etapa inicial continuen actives Carmen Muñoz, Teresa Forès, i Salvador Puig, que va ser el segon president del Comitè. Francesc Xammar ens va deixar el 15 de setembre de l'any passat, als 92 anys.

Tere Forès ha tingut una llarga trajectòria social. La seva amistat amb Paco ve de 1969, quan ella va tornar a Tarragona. A Alemanya havia estat treballant com a assistenta social de Càritas per als espanyols. Funcionària al Patronato de Protección de la Mujer, a la tarda feia d'assistenta social en un centre de La Caixa a Bonavista, i va contactar amb ell perquè la introduís en la realitat social del barri. Després d'una etapa a SOS Racisme, ben aviat es va incorporar al Comitè.

Voluntariat del COR al Salvador amb Armando Márquez, 2012.

En el Comitè, Ramon Bosch i Ramon Ferran feien una revista ciclostilada. Fina Capdevila, de l'IMS, la primera assistenta social de Càritas Diocesana i membre de l'Assemblea de Catalunya, havia convidat Maite Almandoz a ser part del Comitè. També comptaven amb Rosa Ribes de l'IMS, que vivia a la comunitat del carrer August de Tarragona i gestionava la residència d'estudiants, juntament amb Maria Antònia Trepà i Teresa Ollé. Tere Forès es va dedicar a la tasca de conscienciar els joves fent xerrades als instituts.

Una de les primeres activitats va ser enviar paquets d'ajuda amb roba, medicaments, a El Salvador i Nicaragua. Van col·laborar en la construcció d'una escola infantil subterrània, per refugiar els nens dels atacs de la Contra a Nicaragua; van convidar grups de música i companyies de teatre centreamericans a actuar a Tarragona. Els voluntaris els allotjaven i es feien càrrec de la seva estada.

Mirant cap a Amèrica Central

Paco, en el viatge a Amèrica Central de 1980, a més de visitar El Salvador i Hondures va estar a Nicaragua, esperançat per la revolució sandinista. La situació de desigualtat aguda a aquests països contrasta fortament amb les nostres societats, i Francesc Xammar es va proposar organitzar viatges

solidaris per provocar la reflexió. Es treballa també per fer conscient la joventut del Camp d'aquella realitat centreamericana, i s'amplia la cooperació a Hondures, Guatemala i Equador. Els projectes solidaris engegats són enfocats a diferents sectors però s'imposen els educatius, considerats la base per al canvi real d'un poble.

Al viatge emocionant a Nicaragua de 1987, immersa en la revolució sandinista, van participar-hi una vintena de persones, entre ells deu estudiants de l'Escola d'Assistents Socials de Tarragona, amb l'objectiu d'observar i ajudar. Portaven una gran quantitat de paquets d'ajuda, sobretot de medicaments. Durant els vint dies del viatge, es van allotjar amb famílies i a un xalet requisat pels sandinistes, van treballar al camp i els soldats de Daniel Ortega els escortaven per protegir-los de la Contra. Va ser especialment emocionant poder entrar al Parlament, per fi democràtic. Malgrat els inconvenients, van poder compartir amb els nicaragüencs les situacions dramàtiques que vivien, i l'efecte del viatge va ser encoratjador de cara a l'acció.

La lluita del 0,7% per la cooperació

En el marc d'una mobilització a tot l'Estat el 1994, Paco es converteix en l'impulsor a Tarragona de la campanya pel compromís adoptat per l'Assemblea General de l'ONU de dedicar el 0,7% del PIB dels països rics com a ajut al desenvolupament dels països empobrits. La convocatòria convidant totes les entitats a participar la van fer el Comitè Óscar Romero i Entrepobles, les ONG més antigues a la ciutat. S'organitza amb èxit una acampada a la Rambla Nova, enmig de molts més actes reivindicatius. Aquesta col·laboració va facilitar la creació al 1998 de la Coordinadora d'ONG de Tarragona pels drets humans, la pau i el desenvolupament, que aplega una desena d'entitats. Continua la tasca per aconseguir que la Generalitat i l'Ajuntament dediquin el 0,7% a la cooperació.

La situació de desigualtat aguda a aquests països contrasta fortament amb les nostres societats, i Francesc Xammar es va proposar organitzar viatges solidaris per provocar la reflexió.

Avui, la vida del Comitè Óscar Romero de Tarragona i Reus continua, 46 anys després, donant testimoni que un món millor és possible.

Francesc Xammar a La Floresta i barris de Ponent

Teresa Prad. Escriptora.

Francesc Xammar i Vidal, neix el 16 de novembre de 1933 a Barcelona, en una família benestant. A l'edat de 7 anys comença a estudiar al col·legi de Jesuïtes Casp-Sagrat Cor de Jesús, de Barcelona. Sent un adolescent, el col·legi li demana fer-se voluntari per transmetre seus coneixements, sobre tot de catequesi als joves dels barris perifèrics de Barcelona.

El Pare Xammar no s'ho va pensar dues vegades, li va tocar anar a les cases barates d'Horta. Hi anava els diumenges a la tarda, i cada cop més, tenia la necessitat de compartir aquestes hores amb la gent jove del barri d'Horta. Aquí és on va començar a conèixer de primera mà la diferència de classes i la desigualtat social.

Aquesta experiència va gestar el començament de la lluita del Pare Xammar per la gent més desfavorida.

I es feia aquestes preguntes:

Jo puc anar a un bon col·legi, perquè aquests nens no? Jo puc menjar el que vulgui, perquè aquests nens no?

Des d'aleshores, la seva trajectòria estarà sempre lligada a la lluita per la dignitat de les persones.

L'any 1963 és ordenat sacerdot i el 15 d'agost de 1966 arriba al barri de Torreforta, va ser el primer barri de Tarragona, un barri de gent nouvinguda de diferents punts d'Espanya.

A Torreforta viu a la casa Parroquial juntament amb el Rector Josep M. Paris i el Vicari Juan de la Cruz Badell. Durant el temps que va ser a la Parròquia de Torreforta, a més de les tasques parroquials, dirigeix els cursos del "Programa de Promoción Obrera", imparteix classes als col·legis: La Salle de Torreforta, La Salle de Tarragona, Institut Martí Franquès, Institut Camp Clar i a l'Escola de Treball Social.

Durant aquesta època el Superior dels Jesuïtes, els hi suggereix crear una altre co-

munitat de Pares jesuïtes, en un barri nou i, dependent de la parròquia de Torreforta.

La nova comunitat es crea l'any 1968 al barri de La Floresta.

El Pare Xammar, comença a treballar en aquesta nova comunitat i desenvolupa el seu projecte de vida: "reivindicar la dignitat de les persones".

El Pare Xammar no vol que hi hagi distància entre ell i els altres veïns del barri, vol ser un veí més, viure en un pis com vivien la gent emigrant d'aquell temps. Vol ser el més a prop possible de la gent amb els que compartirà la seva vida, que no hi hagi barreres. Aquest va ser un dels seus principis. Així al desembre de 1969 signa el contracte d'adquisició d'un pis en els baixos del Bloc Encina, pis on va viure fins que per motius de salut, va haver d'anar a viure al Centre Borja-Comunitat de Jesuïtes a Sant Cugat.

Dinar amb el P. Llanos i altres companys, 1974.

No li va agradar la idea de deixar el barri de La Floresta, i sempre estava disposat per tornar al seu barri.

La Floresta era un barri de l'extraradi de Tarragona, amb els habitatges al costat de torres d'alta tensió, infraestructures deficitàries i sense acabar

d'urbanitzar; no hi havia llums al carrer, ni clavegueram, ni voreres, un deficient subministrament privat d'aigua potable, i no es disposava de telèfon. Tampoc hi havia llar d'infants, escola o metge i el transport públic no hi arribava.

Tots els serveis estaven al barri de Torreforta, i per anar-hi, calia creuar la carretera de Reus, però no hi havia un pas subterrani, ni una passarel·la de vianants, això va provocar que hi hagués diversos accidents, alguns mortals, de veïns de La Floresta.

Calia reivindicar, i trobar, la manera de fer-ho, sempre de forma pacífica, "Hi ha coses que no són un luxe, són necessàries per viure amb dignitat." són paraules del Pare Xammar".

Amb aquest lema i juntament a l'esperit participatiu i col·laborador del conjunt del veïnat de La Floresta, barri obrer, amb un fort sentit de classe i conscients d'una problemàtica en comú, van iniciar-se les mobilitzacions i lluites populars.

Per poder canalitzar les peticions, calia actuar de forma organitzada i ateses les dificultats per crear una Associació de veïns, s'adopta l'estratègia legal de comunitats de propietaris per escales. Aquesta va ser la primera eina per poder presentar-se davant l'Administració.

Va ser l'any 1976, als inicis de la democràcia quan es va aconseguir llicència per crear l'Associació de Veïns de La Floresta.

El Pare Xammar, com consta a l'acta, és Secretari de la primera Associació de veïns, i President a la segona legislatura. També és President de la Federació d'Associacions de veïns de Tarragona i des d'aquest estament continua lluitant per la igualtat de les classes socials.

Les reivindicacions més importants van ser: Talls a la carretera de Reus reclamant seguretat de vianants, campanya de desobediència civil al pagament de l'aigua pel mal estat del servei, utilització dels porxos de l'ajuntament com llar d'infants.

Aquesta lluita la inicia al seu domicili de La Floresta on es fan les primeres reunions del Sindicat de CCOO. Eren conscients que la policia els controlava, en una d'aquestes reunions, va ser quan van detenir al Pare Xammar, i el van portar a les dependències de la policia, durant unes hores.

Posteriorment, gràcies a les aportacions dels veïns es fa la Capella, als baixos d'un edifici. Cal destacar el paper de l'espai de la Capella per fer reunions i assemblees.

A més de reivindicar per una millora en la qualitat de vida al barri de La Floresta, el Pare Xammar, té el fort propòsit de crear un ambient familiar dins de La Floresta, vol fomentar el sentit de proximitat, i crea amb l'ajuda d'altres veïns del barri, l'espai de La Floresta, d'aquí sorgeix la idea de fer unes colònies pels nens del barri, i junt amb la implicació de la Sra. Carmen Muñoz "Carmencita", s'aconsegueix portar-les a terme. El lloc va ser en Prenafeta y Querol.

La gent del barri recorda molt bé aquestes colònies, i gairebé segur, que tots o quasi tots els nens del barri van participar, i molts d'ells després també com a monitors.

El Pare Xammar, va ser un referent molt important pel veïnat del barri de La Floresta, no només per la seva implicació en les reivindicacions sinó també pel que va representar pels joves del barri. Algun veí el recorda d'aquesta manera: "Paco para los jóvenes en aquella época, era nuestra luz, para mi siempre será un referente" i després va dir: "lo que más siento es que mis hijos no tengan un referente como el que yo tuve".

El Pare Xammar ha estat sempre, una persona reivindicativa, solidària, modesta i un infatigable lluitador per la defensa dels drets socials i la dignitat de la persona.

En aquest sentit feia referència a tres persones que van aconseguir reivindicant, un canvi en la història de la humanitat: Gandhi, guià a l'Índia cap a la independència del govern britànic mitjançant la resistència pacífica i la desobediència civil no violenta. Martín Luther King, la seva lluita pacífica va ser per aconseguir la igualtat dels drets civils dels afroamericans. I Oscar Romero, arquebisbe de San Salvador, va despertar la consciència dels pagesos i els va animar a reivindicar el que els corresponia, Óscar Romero, va ser la "voz de los sin voz".

El Pare Xammar també va estar molt unit a Amèrica Central, la seva finalitat era doble, primer ajudar anant al País i després donar a conèixer la realitat viscuda.

Pausat, relaxat en la paraula i enèrgic en les decisions, eren qualitats del Pare Xammar. Una persona amb un lema propi que defineix el seu estil de vida: "Per a mi des de la meua fe a Jesús, els altres són iguals o més importants que jo".

Paco Xammar fundador del Fòrum Tarragona

Francesc Castells, professor emèrit de la URV i membre del Fòrum Tarragona.

No puc precisar l'any exacte, a inicis dels vuitanta, quan Paco Xammar em va convidar a una reunió al local de Càritas, a la cantonada d'Higini Anglès amb Prat de la Riba. Hi érem, a més d'ell, Jaume Martí (tècnic d'ASESA i professor associat a la Facultat de Química) i Alejandro Pérez (professor de física a l'Institut Campclar). Paco va proposar crear un grup de debat sobre temes d'actualitat amb incidència social, per fomentar la consciència social i l'esperit crític. Ens va interessar i vam acordar trobar-nos un dijous al mes, en un espai laic, amb format de sopar senzill i debat a les postres, presentat per un ponent convidat fins a una hora raonable. No hi havia quotes; per convidar el ponent, la resta pagàvem una mica més pel sopar.

El primer espai fou el Bar Amistad (carrer Prades, Torreforta), proposat per Paco i Alejandro, que el coneixien, proper al seu institut. Durant mesos —no sabia dir quants— el grup va créixer i es va consolidar, amb professors de secundària de l'Institut Campclar, de perfils diversos, fet que enriquia els debats en el context social i polític dels vuitanta.

Després vam passar al Bar Pepito (Torreforta) i, pel pes d'assistents del centre, al Restaurant Jurado, prop de l'estació de Renfe, on al juny de 1989 vam celebrar el sopar fundacional i vam aprovar els Estatuts del Fòrum Tarragona, encara vigents. L'article 5 fixa l'ideari: la defensa dels drets de la persona i la seva llibertat d'expressió, la defensa de la identitat dels pobles, la col·laboració per la transformació de la societat envers una altra més igualitària, la constitució d'una plataforma permanent crítica i la independència i no vinculació a cap tipus d'organització. Paco en fou president, amb domicili social al Bloc Alzina de la Floresta. Aquest ideari definia fidelment el seu perfil.

12

Les tertúlies van continuar al Bar Zeus (passeig Lluís Companys), després a l'Hostal MR (Torreforta) per aforament, i més tard al centre: Restaurant d'Itàlia

Sopar de comiat de Paco de Tarragona. 17 de novembre de 2022.

(carrer Sant Francesc) i finalment al Casino (Marquès de Montoliu). Paco va ser sempre l'ànima del Fòrum. En tots aquests anys hem convidat ponents d'àmbits diversos (polítics, jutges, candidats electorals, professionals,...) i també personalitats de l'Amèrica Central, invitades especialment pel Paco. Recordo especialment el Padre Melo, fundador de Radio Progreso (Hondures), Mario Firmenich, economista i exguerriller argentí i la periodista Nazanin Armanian, convidada en diverses ocasions per explicar la guerra de Síria. La llista és molt llarga, no hi cap aquí i encara m'oblidaria de molts.

Als darrers anys, tot i la salut fràgil, Paco assistia i participava activament. Amb Lourdes Latorre i Josep Mª Ferrario vam mantenir les tertúlies, ja menys regulars, però va faltar el seu impuls i relleu generacional. La darrera trobada com a Fòrum Tarragona la vàrem tenir en ocasió del sopar de comiat que li vam fer al Restaurant Tritón pel novembre de 2022.

Serveixin aquestes línies d'homenatge al Paco Xammar, fundador i president de l'Associació Cívica Fòrum Tarragona, tal i com consta al Registre d'Associacions de la Generalitat, amb el num 1862 de la Secció 1a del registre de Tarragona, amb data de 11 Maig de 1990. Els seus membres el tindrem sempre present com a model de persona a seguir, fidel sempre als seus principis.

El nostre Paco

Roca Aguiló

Primer viatge Solidari a Nicaragua amb Tere Forés i una alumna de 2n de l'Escola d'assistents socials. 1987.

Quan vaig conèixer al Paco tenia uns quants anys menys que ara, tenia moltes ganes de conèixer món, i no sabia com començar. No recordo com va ser el contacte però sí que recordo que la que va ser la meua companya de viatge a Nicaragua, la Dolors, me'l va presentar. Recordo que ens va rebre a casa seva a La Floresta i després d'una conversa ens va acceptar per participar aquell any (que no va ser a l'estiu) per entrar a una experiència de vida que mai més oblidaríem, i de fet ha estat així.

El fet de la preparació prèvia, ens va obrir una porta a la solidaritat però també a l'amistat de la gent que ens vam aglutinar per anar aquell 1999 a Nicaragua. Al llarg de la vida coneixes molta gent per diverses raons, però en el fet de viatjar amb el Comitè Oscar Romero vam crear un grup, ens anomenem entre nosaltres "els Nicamics" que després de 27 anys ens continuem veient de forma continua, hem compartit entre nosaltres molts moments de les nostres trajectòries de vida, amb suport, amb estima i alegria, i quan m'aturo i ho analitzo tot és gràcies al Paco que en aquell precís moment ens va acceptar al grup per fer un viatge a Nicaragua.

Sobre els viatges, el més destacable per ser el primer i determinant va ser el de Nicaragua que ens va donar l'oportunitat de conèixer el món des d'una al-

tra perspectiva i reflexió, des de la proximitat d'una realitat que ni et podies imaginar, i que va causar un impacte en les nostres vides a posterioritat, i que de forma particular em va ajudar a enfocar el meu creixement personal, ja que en moltes ocasions ho tinc present. Després els diferents nicamics vam fer-ne altres de viatges amb el Comitè Oscar Romero, amb altres grups que no cal dir que no va fer més que eixamplar aquesta projecció.

Diuen que la vida la construeixes a base d'històries, i vas fent aquest camí fins al final, doncs en aquest pas del camí ens vam trobar el Paco que ens va ensenyar a compartir, a analitzar les realitats, a la solidaritat entre pobles, cultures, al marge del que va ser la religió, i a molts aspectes més, ens va ajudar a creure que et pots implicar i només cal la voluntat, indistintament quina és la teua cultura, religió, condició i l'idioma en que parles. Només em cal dir en nom de tots els membres que ens va acompanyar en aquesta experiència de vida GRÀCIES, GRÀCIES I GRÀCIES PACO! per la seva persona, per la seva tasca, per la seva perseverança, i només dir-li gràcies Paco, mai et podrem agrair prou el llegat que ens has deixat, transformat en amistat plena.

Dels membres que vam anar a Nicaragua 1999

Paco Xammar i el moviment veïnal a Tarragona: memòria d'un compromís des de la fe i el barri

Joan Antoni Ruiz Fustero. Exconseller de l'Ajuntament de Tarragona (1978–1982).

Aquest article exposa la meva relació personal, social i política amb el jesuïta Francesc Xammar Vidal.

Amb Paco Xammar, així era popularment conegut per els veïns dels barris de Ponent, ens vam conèixer l'any 1970 al barri de Torreforta, en un moment en què les parròquies i els espais comunitaris esdevenien llocs de trobada, organització i presa de consciència social. Ell formava part de la comunitat parroquial de Sant Josep Obrer de Torreforta dels jesuïtes, i desenvolupava tasques pastorals al barri de la Floresta. Jo, juntament amb la meua esposa, participava en el treball comunitari de la parròquia de Torreforta, assumint responsabilitats tècniques i organitzatives del Club de joves "Sanjo" en un context encara marcat pel règim franquista.

Durant la dècada dels setanta, el compromís social i pastoral de Paco Xammar es va concretar també en la seva participació en la GOAC (Germanor Obrera d'Acció Catòlica, en castellà HOAC), mentre nosaltres impulsàvem iniciatives de formació i conscienciació ciutadana als barris de Ponent. Aquell treball, discret però constant, responia a una manera d'entendre la fe com a compromís amb la realitat social i amb la dignitat de les persones.

Els barris vivien situacions de precarietat, manca de serveis i, progressivament l'entrada de la droga, que va dificultar el treball amb els joves i va provocar el tancament del club. Amb la mort de Franco i l'inici del procés de transició política, es va obrir la possibilitat de constituir legalment associacions de veïns. Va ser aleshores quan es van crear l'Associació de Veïns de Torreforta i la de la Floresta, en les quals Paco Xammar i jo ens vam implicar activament, participant també com a delegats a la Federació d'Associacions de Veïns de Tarragona.

14

Des d'aquest espai es van impulsar mobilitzacions importants, com la lluita contra la privatització del servei municipal d'aigua o la defensa dels drets

bàsics dels barris perifèrics. Aquelles reivindicacions, compartides amb sindicats i altres moviments socials, naixien d'una convicció profunda: la política havia de posar-se al servei de les persones i del bé comú.

Amb la convocatòria de les primeres eleccions municipals democràtiques, el moviment veïnal va decidir fer un pas endavant i presentar una candidatura pròpia: Candidatura per la Participació dels Veïns a l'Ajuntament de Tarragona (CPVA), coneguda popularment com "els Veïns". La CPVA va néixer com una expressió directa de la participació ciutadana. La candidatura contava amb una presència significativa de persones vinculades als barris i als moviments socials anant Paco Xammar com a cap de llista, representant a la AV de la Floresta, i jo com a segon, representant a la AV de Torreforta.

La campanya es va sostenir amb aportacions populars i amb el treball voluntari de molta gent. Era una política feta des de baix, sense grans recursos econòmics però amb una forta legitimitat social. El resultat va donar a la candidatura dos consellers: el Paco i jo vam entrar al consistori.

Vam assumir responsabilitats institucionals des de la Conselleria d'Informació i vam impulsar la retransmissió en directe dels plens municipals per Ràdio Tarragona, una iniciativa que responia a la voluntat de transparència i participació. La ciutadania podia seguir els debats i sentir-se part activa de la vida municipal.

La tasca institucional es va centrar en la defensa dels barris: la gestió pública de l'aigua, la protecció dels recursos municipals, la defensa del comerç popular i la preservació d'espais de convivència com el mercadet de Torreforta. Aquestes lluites no sempre van ser fàcils i sovint van generar tensions amb els interessos polítics i econòmics dominants.

En coherència amb la manera d'entendre el servei públic, les retribucions com a consellers es van destinar a un fons col·lectiu per donar suport a iniciati-

ves socials i veïnals, que finalment es va materialitzar en un espai per a entitats del barri.

Amb el temps, els equilibris polítics municipals van canviar i la candidatura veïnal va passar a l'oposició. Les retransmissions dels plens es van anar reduint i, en les eleccions posteriors, la CPVA no va obtenir representació institucional.

Malgrat això, l'experiència va deixar una empremta profunda. L'activisme de Paco Xammar s'inscriu en una tradició de cristianisme de base compromès amb la justícia social, amb els barris i amb la defensa dels drets col·lectius. Una manera de viure la fe des de la proximitat, la comunitat i el compromís amb els més vulnerables.

Personalment, recordo Paco Xammar com una persona serena, propera i profundament coherent. No feia discursos grandiloqüents ni buscava protagonisme; treballava des del silenci, escoltant la gent i posant-se sempre al costat de qui més ho necessitava. La seva fe no era teòrica, sinó viscuda en el dia a dia, en el barri, en les reunions, en les lluites compartides i en la defensa constant de la dignitat de les persones.

Amb el pas dels anys, el que més perdura no són tant els càrrecs o les decisions polítiques, sinó aquesta manera d'estar al món: discreta, compromesa i fidel als valors evangèlics de justícia, solidaritat i fraternitat. Paco Xammar va representar per a molts de nosaltres un exemple de cristianisme arrelat al poble i al servei de la transformació social.

Francesc Xammar i Òmnium Cultural del Tarragonès

Rosa Maria Codines i Farré. Presidenta d'Òmnium Cultural del Tarragonès (2012-2022)

*Una nació esclava, com un individu esclau,
és una vergonya de la humanitat i de l'univers.*

(Lluís Maria Xirinacs. Acte de sobirania, 6 d'agost de 2007)

Vaig conèixer al Paco Xammar essent presidenta d'Òmnium Cultural del Tarragonès i va ser al convidar-me a assistir al sopar, que de manera sistemàtica, feien els amics i companys que amb ell configuraven el Comitè Òscar Romero a Tarragona. En aquell moment era el secretari internacional dels comitès.

Em va dir que l'objectiu d'aquella tertúlia no era altre que compartir taula i alhora que expliqués com ens organitzàvem a Òmnium, quins objectius de treball teníem i quines activitats desenvolupàvem.

Per a mi va ser el descobriment d'una persona entrançable i aquest contacte va fer que des d'aquell moment sempre vàrem poder comptar amb ell.

Em vaig adonar de l'interès que manifestava per les nostres activitats que sempre han pivotat a l'entorn de la llengua, la cultura i el país.

Atès que la seva vida ha estat el lliurar-se en la defensa de la dignitat de les persones i dels pobles i en la lluita pels drets humans i contra les injustícies i les desigualtats, en Paco també hi era en la defensa de la llengua catalana i del país, de Catalunya i dels seus drets com a poble. Per aquest motiu, entre altres coses, quan va esdevenir conseller de l'Ajuntament de Tarragona, l'any 1979, tot i prioritzar qüestions socials, va reclamar al consistori, sense gaire èxit, la immersió en llengua catalana d'activitats culturals i d'oci als barris perifèrics de la ciutat.

Per això les multitudinàries manifestacions que s'havien produït arreu del país des del 2010, varen dur a una evolució al jove jesuïta, a una evolució del seu ideari catalanista a posicions clarament sobiranistes, a favor del dret a decidir. Considerava, i així m'ho havia manifestat, que un nou estat era una oportunitat per aprofundir en la democràcia, més social i més participativa.

Per aquesta raó li vaig demanar ser el President del Pacte del Dret a Decidir a Tarragona on

ADHESIÓ DE TARRAGONA AL PACTE NACIONAL DRET A DECIDIR. Òmnium Cultural Tarragonès @ANC.Tarragonès 06 06 2014

@RamonFSF

Adhesió de Tarragona al Pacte Nacional Dret a Decidir. Òmnium Cultural Tarragonès, 2014.

hi havia representades moltíssimes entitats i institucions i persones del Tarragonès. Va acceptar i el dia 6 de juny de 2014 es va constituir a Tarragona. Va ser una gran satisfacció per a tothom.

Com a conseqüència d'aquesta presidència, el Sr. Joan Rigol va convocar a tots els Presidents del pacte pel Dret a decidir de Catalunya a Sant Boi del Llobregat. En Paco Xammar i jo mateixa hi vàrem assistir, el dia 3 de juliol de 2014, amb tots els representants de les taules locals i comarcals pel dret a decidir de diversos punts de Catalunya. S'hi realitzà la primera trobada de coordinació. El Pacte Nacional pel Dret a Decidir va preparar un gran acte amb la participació de les associacions de tot el país. Recordo la satisfacció tan gran de Paco Xammar de poder formar part d'aquell col·lectiu. Va ser rebut per la Sra. Muriel Casals i el Sr Joan Rigol. Tarragona hi era.

El dia 5 de setembre de 2015, al gran acte multitudinari que es celebrà a Tarragona a l'Auditori del Camp de Mart, dins de la campanya "Ara és l'hora" organitzada per Òmnium i l'ANC i l'AMI en qualitat de President del Pacte pel Dret a Decidir en Paco Xammar es va adreçar a més d'un miler de persones parlant nítidament com a independentista. Va ser un acte ple d'emotivitat compartit per més de trenta-set personalitats que representaven entitats diverses del Camp de Tarragona.

Posteriorment el dia de santa Tecla de 2016 i en el marc del Pregó de Festa Major se li va entregar el Premi "El Balcó" per la seva tasca i sobretot, per la seva actitud davant la vida, per un més que merescut i sincer reconeixement a una vida dedicada a l'alteritat i per saber-se mantenir com un home d'església sempre fidel al país i a la seva gent.

16

Vull posar de manifest la seva estranyesa quan jo mateixa en nom d'Òmnium li vaig comunicar que havia estat guardonat amb el Premi "El Balcó", Francesc Xammar em va preguntar, *per què?* La resposta meva immediata va ser per "haver estat i ser, sempre, al costat i al servei de la gent, perquè l'objectiu central de la vostra vida ha estat i és defensar la dignitat de les persones, defensar els drets humans i lluitar contra les injustícies i les desigualtats, aquí i en aquelles parts del món on n'hi ha encara moltes més, de necessitats.

Així doncs, durant els deu anys (2012-2022) de presidentia d'Òmnium del Tarragonès el contacte amb Paco Xammar va ser constant. Sempre guardaré a la meua memòria la seva grandesa humana, el seu bon fer i aquest esperit de lluita, de persona compromesa, generós, tenaç i fidel sempre al seu propòsit, que no era altre que estar al servei de les persones i lluitar per aconseguir una societat més justa i lliure. Catalunya, la seva llengua, la seva cultura i el país també varen formar part d'aquest anhel.

Òmnium del Tarragonès sempre el tindrà present per la seva generositat i estima cap aquesta Entitat.

Per a mi va ser el descobriment d'una persona entranyable i aquest contacte va fer que des d'aquell moment sempre vàrem poder comptar amb ell.

Paco, el “padre” Xammar o Palas: un amic d’Amèrica Llatina

Enric Garcia Jardí. Periodista.

Les llàgrimes que han plorat la pèrdua de l’amic Francesc Xammar Vidal han creuat, aquests mesos, l’oceà. La seva absència s’ha fet notar a Tarragona —i, molt especialment, als barris de la Floresta i Torreforta— i a Sant Cugat del Vallès, però també a moltes comunitats indígenes de països com El Salvador, Guatemala, Hondures, Nicaragua o el Perú.

Recordo que durant anys em va insistir que l’acompanyés en un dels viatges de solidaritat que cada estiu organitzava amb el Comitè Óscar Romero de Tarragona i Reus. Al final, l’any 2019, li vaig fer cas. M’espantava la idea de volar en avió tantes hores, però el Paco era tossut —en el millor sentit del terme— i jo també era conscient que si ell m’ho proposava era senyal que pagava la pena.

De seguida em va indicar unes pautes bàsiques: anàvem a Guatemala a escoltar, a conèixer altres realitats, i calia ser prudents i respectuosos a l’hora d’extreure judicis o conclusions precipitades. De seguida, també, em vaig adonar que tenia amics repartits per mig país. La gent se l’estimava perquè era un home compromès, de paraula. No en va, en alguns pobles li havien traduït el nom al maia poptí i l’anomenaven *Palas*.

En aquell viatge vaig viure, de prop, com defensava la necessitat que a San Mateo Ixtatán es construís una escola de Fe y Alegría, com es preocupava, juntament amb Miquel Biarnés, de la gestió del dispensador de medicaments de San Miguel Acatán, o de com ajudava l’hospital de Jacaltenango. També soc testimoni directe de la manera com va actuar, amb fermesa i diligència, enfront de l’agressió sexual comesa per un seminarista a Huehuetenango, en presència nostra. Estic segur que al Paco, si fos viu, l’incomodaria que us expliqués tot això, perquè ell s’estimava més ser discret i humil, però penso que aquestes coses cal dir-les. No pot ser que les males praxis i les persones amb menys escrúpols de la societat siguin tan sovint notícia i facin tant de soroll. Exemples com els del Paco representen un contrapès necessari.

Els orígens dels seus vincles amb Llatinoamèrica es remuntaven a començaments dels vuitanta, quan la revolució sandinista havia desbancat del poder el dictador Somoza i havia despertat l’interès dels sectors més esquerranosos. Xammar també va mi-

Amb l’autor d’aquest article a Guatemala, 2019.

rar-se els inicis d’aquell canvi amb il·lusió. Però el desengany provocat per les corrupcions de Daniel Ortega no va fer que perdés l’esperança en l’ésser humà. Tampoc no l’havia aturat el seu pas per la política municipal. Ell sabia que tots, sense excepció, i malgrat el context, tenim la capacitat de propiciar canvis positius en el nostre entorn més immediat. En el cas de Xammar, alt com un sant Pau, la seva ombra es pot resseguir tant als carrers de la Floresta com als camins encara sense asfaltar, sense enllumenat públic ni aigua corrent, de tantes perifèries d’aquest món globalitzat.

Quan el passat 15 de setembre ens vam assabentar que s’havia mort, alguns vam començar a rebre missatges des de molt lluny. La Juana Caballero em va dir que li havien enviat, de Nicaragua, un full de comiat amb una il·lustració i que l’havíem de portar al funeral. Els nostres amics llatinoamericans no podien venir, però volien que el seu record es materialitzés, que es fes visible.

No cal dir que de la mateixa manera que el Paco sabia fer-se present, aquests mesos n’hem sentit ja, com un cop sec, l’absència. Però ell hi continua sent. Hi és en cada nen escolaritzat a San Mateo Ixtatán. En l’activitat del Comitè Óscar Romero de Tarragona i Reus. En cada bona acció dels qui l’hem admirat i ens en sentim adeptes. En cada pensament que tenim pels qui pateixen la pobresa material més crua i les injustícies socials més injustes. Hi és i ens acompanya.

Francesc Xammar, profeta de la solidaridad

Fernando Bermúdez. Escritor y teólogo. Comité Óscar Romero Murcia.

*"Las personas que transitan por la vida sembrando utopías,
como una estrella en el firmamento,
no mueren y se mantienen por siempre,
en el corazón de su pueblo".*

Este pensamiento, que una vez dijo Guadalupe Larriva, activista ecuatoriana, yo lo aplico a nuestro querido amigo Paco Xammar. Fue un hombre que pasó por la historia sembrando utopías de un mundo nuevo de fraternidad universal. Para él, el reino de Dios, que fue la esencia de su vida, significó una utopía que comienza en la historia.

En su juventud, inspirado por el espíritu de San Ignacio de Loyola, abandonó la posición privilegiada de su familia y entró en la Compañía de Jesús, donde se entregó de alma y cuerpo al servicio de Dios entre los más vulnerables. Fue un hombre que no disoció caridad de justicia social. Le escuché decir en varias ocasiones aquellas palabras del papa Juan XXIII: "No podemos dar en caridad lo que debemos dar en justicia". Con un espíritu de desprendimiento, generosidad y opción por los pobres.

Fue un hombre de Dios, de una fe sólida, sentida, hecha experiencia. Latía al ritmo del sueño de Dios. Hablaba con un profundo convencimiento, con paz y serenidad, consciente de que Dios tiene su hora. Su testimonio de hombre de fe, profetismo, sabiduría y santidad se reflejaba en sus homilias y, sobre todo, en su actuar. Su testimonio convencía y arrastraba.

Le dolía el sufrimiento de los pobres, de los inmigrantes. Le quemaba por dentro la injusticia, la explotación de los trabajadores, la marginación y la represión de los campesinos e indígenas de América Latina. Fue un hermano de los pobres. No había celebración religiosa o evento en donde no saliera en defensa de los más vulnerables. El pobre fue para Paco Xammar un lugar teológico. Por eso visualizaba con simpatía y esperanza los procesos revolucionarios de Nicaragua, El Salvador y Guatemala, porque con todos

los errores propios de estos procesos, buscaban la liberación de los oprimidos. Amaba a Nicaragua y su revolución. Le gustaba escuchar aquel slogan de las comunidades cristianas nicaragüenses que tanto repetía Don Sergio Méndez Arceo:

"Entre cristianismo y revolución no hay contradicción, pero tampoco identificación". Tenía una gran lucidez y una clara conciencia de la identidad cristiana. Entendía que la revolución, la política, es tan solo una mediación del Reino, pero no es el reino de Dios, que es mucho más, infinitamente más.

El martirio del arzobispo salvadoreño Óscar Romero, el 24 de marzo de 1980, le impactó profundamente. La espiritualidad profética de este gran santo y mártir salvadoreño dejó huella en él. La vivió y la irradió. De ahí su compromiso y valentía para proclamar la justicia y denunciar todo aquello que se opone a una vida digna de los más desfavorecidos. Fue siguiendo con interés el proceso que los obispos mexicanos Don Sergio Méndez Arceo y Don Samuel Ruíz, acompañados por un grupo de laicos y laicas, religiosas y sacerdotes, impulsaron al convocar en México el primer encuentro internacional de solidaridad en memoria de Oscar Romero. Así nació el SICSAL (Servicio Internacional Cristiano de solidaridad con América Latina). Don Sergio quedó como su primer presidente.

En 1982 Don Sergio vino a España y viajó por varios países de Europa tratando de fundar los Comités de Solidaridad Óscar Romero. Una vez fallecido Don Sergio asumió la presidencia del SICSAL Don Samuel Ruiz, obispo de San Cristóbal de las Casas.

Cuando el SICSAL se encontraba en crisis, Paco Xammar se movió por toda Centroamérica tratando de reanimar y reorganizar esta instancia de solidaridad inspirada en la espiritualidad de Óscar Romero.

En la asamblea de Bogotá de 2003, Paco fue designado coordinador de la comisión para la revisión de los estatutos del SICSAL. Y en la asamblea de 2004 asumió la secretaría, dándole un nuevo impulso a esta instancia.

Estableció estrechos vínculos con comunidades eclesiales de base e instituciones jesuíticas de América Latina, especialmente en Nicaragua, donde ubicó su residencia. Asumió la secretaría del SICSAL en Managua desde 2004 al 2008, acompañado del nicaragüense Leonel Reyes.

Desde Nicaragua visitó los diversos países de Centroamérica para reanimar el SICSAL. Viajó a Guatemala. Se entrevistó con el obispo Álvaro Ramazzini y con la Hermana Raquel Sarabia, proponiéndoles la presidencia y copresidencia del SICSAL, que asumieron tras la renuncia de Don Samuel Ruiz. En la asamblea celebrada en San Salvador en 2005 Ramazzini fue elegido presidente, juntamente con la Hermana Raquel Sarabia como copresidenta, una mujer profeta.

En Guatemala reelaboró, junto con un compañero del Comité Óscar Romero, el tríptico del SICSAL, plasmando la espiritualidad de la instancia, inspirada en los mártires de América Latina particularmente de Oscar Romero, profeta de Dios, que se dejó conducir por su Espíritu, al lado de los pobres, apuntando a la utopía de un mundo nuevo. La espiritualidad del SICSAL gira en torno a la solidaridad, que arranca de la experiencia de un Dios que se hace solidario con los pobres y excluidos.

Paco fue, asimismo, inspirador de los Comités Óscar Romero del Estado Español. En 1984 fundó el Comité de Tarragona y con otros jesuitas y laicos propició la fundación del comité Romero de Madrid y seguidamente, Zaragoza, Murcia, Asturias, Valladolid, Vigo...

Con Guatemala fue particularmente solidario. En varias ocasiones visitó este país y en coordinación con el obispo Álvaro Ramazzini, hoy cardenal, visitó la diócesis de Huehuetenango y en San Mateo Ixtatán, pueblo indígena maya-Chuj, levantó una clínica con médicos voluntarios de Catalunya al servicio de las comunidades campesinas.

No hay palabras para describir la talla humana de nuestro amigo Paco Xammar. Un hombre de trato cordial y directo y siempre muy respetuoso con todos y todas. Un jesuita profundamente creyente en el proyecto de Jesús de Nazaret. Hombre de Dios, de fe sólida y sentida, hecha experiencia.

Paco Xammar fue un hombre austero, desprendido de seguridades y animado por una gran libertad de espíritu para proclamar los valores evangélicos. Crítico frente a las instituciones públicas y eclesiales, sin ningún resentimiento. Íntegro y coherente en su estilo de vida. Vivió lo que proclamaba y proclamaba lo que vivía. No hacía alarde de su compromiso.

Asamblea SICSAL 2005.

Actuaba siempre con una sencillez espontánea. Fue, asimismo, un ejemplo de diálogo respetuoso con otras culturas y con los no creyentes.

Sufrió acusaciones de alguna gente acomodada, pero la fidelidad al Evangelio fue su fortaleza y seguridad. Es por eso que a Paco Xammar lo consideramos también un profeta de nuestro tiempo.

Ya retirado en la Floresta, barrio obrero de Tarragona, conformado en su mayoría por inmigrantes, tuve la oportunidad de visitarlo en varias ocasiones. Vivía solo en una humilde vivienda, pero casi nunca estaba solo. Por su casa pasaban muchas personas del barrio. Todo el mundo lo saludaba en la calle. Estaba informado de la vida de la población. Sabía de los que han llegado recientemente en la ola migratoria tanto de África como de América Latina, sabía quiénes estaban en el paro y quiénes han conseguido trabajo.

Paco fue un hombre profundamente solidario no solo con América Latina, sino con todos los pueblos oprimidos del Sur global, con conciencia de ser ciudadano del mundo, apasionado por la persona y mensaje de Jesús de Nazaret.

El Comité Óscar Romero de Murcia agradece las visitas que, en varias ocasiones nos hizo, dejando un recuerdo inolvidable. Agradecemos a Dios su presencia como un don para la construcción de una nueva humanidad.

Paco Xammar fue un santo de nuestro tiempo, porque los santos son aquellos hombres y mujeres que siguieron a Jesús y se abrieron al servicio de sus hermanos, particularmente de los más pobres. Su testimonio de vida y su presencia siguen vivos, alimentando nuestra esperanza en la utopía del reino de Dios.

Paco Xammar, un jesuita en La Floresta

P. Melo – Ismael Moreno, S.J.

Del 9 al 25 de mayo de este año 2017 pasé unas extraordinarias y curiosas vacaciones con Paco Xammar en Tarragona. Con él visité varias ciudades mayoritariamente de Cataluña, pero también la ciudad de Murcia a seis horas en tren al sur de Tarragona, y la ciudad de Zaragoza hacia el noroeste mientras uno se interna en la península, a una hora y media en un tren con una velocidad de 250 kilómetros por hora.

Paco Xammar es un jesuita de 83 años, con cerca de cinco décadas de vivir en La Floresta, un barrio popular que él mismo contribuyó a construir en la periferia de Tarragona para familias obreras y perseguidas por la dictadura de Franco. Tarragona es una antiquísima ciudad besada por el mar Mediterráneo, con todas las huellas de haber sido una poderosa ciudad romana, construida antes de Cristo. En ella y en sus alrededores uno puede descubrir un coliseo y varias villas fortificadas, y por todos sus vericuetos sagrados y profanos, los nativos siguen contando con orgullo provinciano la leyenda que por sus calles y sus mares debió haber pasado San Pablo con su predicación cristiana a cuestas.

Paco Xammar es un jesuita que ha tenido la extraordinaria tarea de abrir e insertar la misión de la Compañía de Jesús y de la Iglesia entre diversos sectores no eclesiásticos y no creyentes, particularmente entre el mundo obrero, el académico, el de los refugiados y migrantes. A finales de la década de los sesenta participó en la fundación del movimiento de curas obreros en España, y a comienzos de la década de los ochenta, participó en la entusiasta decisión de fundar los Comités Óscar Romero, los cuales se extendieron a lo largo de la comunidad catalana y de otras provincias españolas, y luego se abrieron brecha en otros países europeos.

20

En esos aciagos años centroamericanos, Paco Xammar visitó Nicaragua en donde vivió por cuatro años, luego regresó a su pequeño piso en su ba-

rrio La Floresta, y desde entonces invita a diversas personas y grupos para establecer puentes entre Centroamérica y el rico y variado mundo, particularmente el popular, de Cataluña. El Barrio La Floresta ha recibido las visitas de Fernando y Rodolfo Cardenal, Sergio Ramírez, la comunidad del Arenal con Roberto Currie a la cabeza, Joe Mulligan, Jack Warner y su tropa del Teatro La Fragua, Don Pedro Casaldáliga, Pedro Trigo, Chema Tojeira, entre muchos otros.

Eso sí, los invitados quedan impactados por la implacable agenda de recorridos por los comités Óscar Romero, aulas universitarias, grupos de académicos, personajes políticos, centros sociales jesuitas y comunidades de migrantes. "Para exprimirlos les pago el billete", dice Paco, con su humor a flor de piel. Yo fui invitado por primera vez por Paco Xammar en la primavera de 2010, unos meses después del golpe de Estado en Honduras, y con la visita en la primavera de este año puedo testificar que uno termina exhausto, con más dolor en los huesos que de costumbre, pero con vida y entusiasmo para compartir la experiencia.

Paco le pregunté: ¿si ocurriera un milagro y de pronto te convirtieras en un jovencito en el siglo veintiuno, qué decisión tomarías en tu vida? Paco elevó una sonrisa, y me dijo: "Haría lo mismo. Volvería a entrar a la Compañía y me iría a abrir camino entre los refugiados y migrantes africanos y centroamericanos".

Es curioso, Paco Xammar vive solo en su pequeño piso de La Floresta. Solo como jesuita. Pero su vida y su propio piso pasan la vida entera acompañados. Todo el mundo saluda a Paco en la calle, todo el mundo lo conoce. No lo saludan como a un extraño. Como un Padre extraño. Lo saludan como a uno más

El 'Padre Melo', a la dreta, amb el seu amfitrió Paco Xammar, a Tarragona. Foto: Ricard Lahoz.

Con José María Díez Alegría.

del barrio y de la ciudad. Paco está enterado de la vida de toda la población. Sabe de los que han llegado recientemente en la ola migratoria tanto de África como de América central, sabe quiénes están en el paro y quienes han conseguido trabajo. En los días que yo estuve, Paco andaba afanado por conseguir trabajo a una familia hondureña que tuvo que salir de emergencia para salvarse de una muerte ingrata, luego de que el resto de sus familiares *habían* sido asesinados en una de las colonias de la zona metropolitana del Valle de Sula, en el norte hondureño.

Es curioso, Paco Xammar vive solo como jesuita, y tenía yo varias décadas de no haber vivido la experiencia profunda de una comunidad jesuita como la he tenido en estos pocos días que conviví con este hombre de arrugas y canas octogenarias y con andar, mirar, bromear, soñar y compromiso de una persona de treinta o cuarenta años. Paco vive solo desde hace muchos años, y expresa un cariño a la Compañía de Jesús como si viviera en una comuni-

dad con todos los jesuitas del mundo. Eso sí, con una clara opción por la inserción y por el compromiso social con las poblaciones oprimidas y excluidas de la tierra.

Paco Xammar vive solo en La Floresta. Y en los días que compartí con él nunca escuché una palabra resentida, no sentí una expresión de amargura en sus reflexiones ni un reclamo egoísta a la Compañía de Jesús. Eso sí, una cosa es un reclamo resentido, y otra muy distinta es su firme crítica a una institucionalidad que se sostiene con frecuencia por costumbre o por tradición, y con alguna regularidad impide la apertura y compromiso a la auténtica misión en la periferia de la sociedad. Lamenta que los jóvenes jesuitas no se caractericen primordialmente por su compromiso con la misión de la Compañía desde la periferia. Y cuestiona de frente a la autoridad en la Compañía por arrojar a los pocos jóvenes dentro de la institucionalidad, con el argumento de que son pocos y hay que cuidarlos. Y los condena a ser pobres jesuitas cargadores de piedras y tradiciones obsoletas, atrapados en un mundo que se cierra al mundo real por donde sopla el espíritu y en donde se hace sentir el paso de Dios por nuestra historia.

Acompañé a Paco Xammar a una visita a una comunidad jesuita clásica en el centro de Barcelona. Yo iba atento para ver su comportamiento. No despecué mi vista de su rostro ni distraje mi oído para saber escucharlo. Nada distinto, era el mismo Paco

Xammar de La Floresta, alegre, platicador, interesado en la vida y trabajo de los demás, interesado en escuchar más que en contar sus aventuras y hazañas. Un jesuita más entre todos los jesuitas. Escuché luego a algunos de ellos, y pude descubrir el cariño y respeto que tienen a este jesuita que viviendo en la periferia de la sociedad no hace alarde de su compromiso. No hace sentir que es más, ni hace sentir que es menos que los otros jesuitas. Su vida es la de una persona común y corriente, con una vocación de jesuita que, a sus 83 años, conduce el mismo vetusto vehículo de los años ochenta y asume la austeridad del común de los mortales que tiene que sudar la gota gorda para ganarse su comida y pagar sus cuentas mensuales.

Hacía muchos años que no sentía esa alegre sensación de vivir mi vocación de jesuita

Celebració a la capella de La Floresta, 2013.

con otro jesuita, en el caso de Paco, situado en la estricta periferia de este mundo, aun viviendo en el mal llamado primer mundo. Tan audaz para cuestionar al gobierno central de Madrid y lanzar al viento su propuesta por la independencia catalana como para preparar con diligencia una formidable comida para compartirla con sus compañeros en la angustia, casi extrema de su cocina.

Así lo hizo a mi regreso de Zaragoza. "Te prepararé comida especial", me dijo con su mirada de niño travieso. Nos sentamos a la mesa, destapó la mejor botella de vino que vendría guardando de tiempos inmemoriales, sirvió la ensalada y el pan, y cuando correspondía lo fuerte de la comida, muy a lo lejos sentí el sabor a salmón en el plato fuerte que se había convertido en carbón por el olvido de Paco de haber apagado el horno en el momento oportuno.

Me ha entristecido la riqueza que pierde la Compañía de Jesús de no entregar jóvenes vocaciones para que sean acompañados por este jesuita de carta cabal y de andar siempre ligero. "Paco -le pregunté, como sin importarme, viendo para otro lado--, ¿si ocurriera un milagro y de pronto te convirtieras en un jovencito en el siglo veintiuno, qué decisión tomarías en tu vida?". Paco elevó una sonrisa, y simulando el mismo descuido que yo simulé, miró para otro lado, y como queriendo decir cualquier tontería, me dijo: "Haría lo mismo. Volvería a entrar a la Compañía y me iría a abrir camino entre los refugiados y migrantes africanos y centroamericanos".

Hacía muchos años que no sentía esa alegre sensación de vivir mi vocación de jesuita con otro jesuita, en el caso de Paco, situado en la estricta periferia de este mundo, aun viviendo en el mal llamado primer mundo

Su espontánea respuesta me obligó a callar y a verme a mí mismo. Entonces pensé y me pregunté, y si yo tuviera ese mismo milagro, qué haría. No se lo dije, seguro que a Paco no le gustaría. Pero si volviera por un golpe de milagro a ser un joven, no sé, me gustaría encontrarme con un jesuita de 83 años, radical en su misión, austero en su manera de vivir, en plena apertura con el mundo no eclesiástico, especialmente el no creyente, que vive en su casa en un barrio popular en la periferia de una ciudad cualquiera del mundo, con su amplia y sana sonrisa, crítico ineludible del sistema productor de desigualdades y violencia, amoroso y crítico de la institucionalidad de la Compañía, solidario con gente de carne y hueso, comprometido hasta el tuétano con la transformación de la sociedad, con la fe puesta en el amor de Dios desde su preferencia en los pobres.

Cuánto desearía ser joven, incluso con todos los despistes, para ingresar en la Compañía de Jesús y querer ser hoy en esta azarosa década del siglo veintiuno como el jesuita catalán Paco Xammar.

Paco Xammar. Vida dedicada a los más necesitados

Grupo de la HOAC de Tarragona.

Paco, desde muy joven, compagina su vida en el seno de una familia cristiana acomodada en Barcelona con los niños y jóvenes de los barrios más necesitados, dándose cuenta de que hay dos mundos.

Tras sus estudios primarios, decide entrar en la Compañía de Jesús. Con su larga formación en teología, cristología, sociología y humanidades, decide el 25 de agosto de 1966 trasladarse a vivir a Tarragona, a la otra parte de la frontera del río Francolí donde se encuentra la población más necesitada, más vulnerable, la clase obrera, los barrios de poniente: la Floresta, Torreforta, Camp Clar, Bonavista.

Su objetivo principal era convivir con ellos, acompañarlos y compartir sus necesidades. Entregarse totalmente a la gente del barrio y ayudarles a reivindicar sus necesidades.

Desempeñó tareas de formación, asesoramiento, gestionar derechos sociales e implicarse en temas políticos en Tarragona. Se instaló primero en la parroquia de Torreforta que estaba dirigida por Jesuitas. Fijó su residencia poco después en el barrio de La Floresta.

En Tarragona, Torreforta, Bonavista, ya funcionan grupos de la HOAC (Hermandad Obrera de Acción Católica) con bastante fuerza. Contactaron con otros grupos de Barcelona, Reus, Manresa, Valls y asistían a las asambleas con otros grupos de todo el estado español.

Paco se integró y potenció dichos grupos. Convive con la gente de la Floresta conociendo a Carmencita, una líder vecinal, que trabajaba, como tantas mujeres, que vivían en los distintos barrios, que trabajaban en diversas fábricas como la Tabacalera, BIC, las Camisas o Alena. Constituyeron un grupo de mujeres y también un grupo de jóvenes, algunos de la parroquia, para acompañarlos, concienciarlos y apoyarlos en los problemas sociales y laborales que vivían día tras día. Los grupos se reunían en casas particulares y después adquirieron un local que servía también para el culto y la Eucaristía en la Floresta.

También formaron grupos de trabajadores como Ángel Ariño, Pedro, Aurelio, Gaspar, Manolo Rodríguez,

Siempre por los Derechos Humanos

que trabajaban en la fábrica. Algunos conocidos de la parroquia.

Trataron los temas sociales, de servicios necesarios al barrio y temas laborales con el método de la HOAC de ver, juzgar y actuar. Comprometiéndose y reivindicando por todos sus derechos. Se creó un tejido reivindicativo muy fuerte. Paco acompañaba a todos estos grupos. En la catedral de Tarragona estaban mosén Babot y mosén Asens consiliarios de la HOAC que participaban en encuentros y asambleas.

Fueron unos años de mucha actividad con encuentros en Madrid. Participando también en encuentros de Cristianos por el Socialismo.

Estos grupos pasaron por distintas etapas. Con el tiempo ya más cansados, quedó un grupo más reducido en la Floresta con las "hondureñas", la Rosa, la "chilena", Francisco, Rosa o Carmencita que se reunían cada mes.

Paco al final de la vida activa, se centró en la Floresta y que la gente tomara conciencia de los problemas del barrio y con Francisco Viñas, Rosa Ribes, Sisco y unas cuantas mujeres más continuaron reuniéndose.

Paco en sus últimos años en la Floresta, antes de ir a Sant Cugat, continuó con sus mensajes participativos con unas eucaristías que compartía entre los asistentes ya que siempre decía que "la Misa es de todos".

Els sopars-col·loqui i el *cinefòrum* de Justícia i Pau de Tarragona

Francesc Escobar. Justícia i Pau de Tarragona.

A la ràdio pels drets humans

L'any 1975 es va crear la comissió de Justícia i Pau de l'Arquebisbat de Tarragona, sota l'impuls de mossèn Josep Gil i amb el beneplàcit de l'arquebisbe, el Dr. Pont i Gol.

Els primers components van ser un grup de cristians de la parròquia de Sant Pau, i entre ells també hi havia el Pare Xammar, que des d'un principi es va implicar en totes les activitats de J i P.

La vocació de Justícia i Pau és establir ponts de diàleg entre l'Església i la societat, ja que la pau es basa en la justícia, però també en la veritat, a la qual ens podem apropar mitjançant la reflexió i el diàleg.

Els sopars-col·loqui fou la fórmula que es va pensar per treballar a la comissió de Justícia i Pau de Tarragona. Ens calia un lloc de trobada on, amb esperit d'amistat i de llibertat, poder reflexionar sobre les diverses qüestions que ens interpel·len com a creients i com a éssers humans.

Els sopars eren per trobar-se, però també per aprendre i reflexionar. I això era un hàbitat perfecte per al Pare Xammar, perquè reflectia exactament la seva manera de ser: un bon pensador i un gran dialogant.

24

"El que calgui per augmentar els coneixements i l'educació de la gent!". Aquesta era la seva convicció: millorar i fer pensar la gent. Sobretot la gent tre-

balladora i humil, i per això els sopars-col·loqui es feien a les barriades i no a la capital.

El temari de cada curs es preparava a l'estiu. Ens trobàvem per a triar els temes i els ponents i sempre podíem comptar amb les seves aportacions, exceptuant els mesos que passava col·laborant amb països de Centre-Amèrica: Guatemala, Nicaragua, El Salvador...

Als sopars, quan encetàvem el diàleg, no hi mancaven mai les seves aportacions; sempre trobava alguna reflexió o pregunta per fer: sense cridar, sense imposar, ...amb tota la seva bondat.

En diferents ocasions també va participar com a ponent amb temes que diuen molt de les seves preocupacions:

- Informe sobre desenvolupament humà del Programa de les Nacions Unides (1993)
- Una experiència al Perú (1996)
- Cap on va el nostre món? (2005)

Al cap dels anys, amb tota aquesta activitat va néixer el *Cinefòrum*, una altra proposta educativa d'en Paco, però aquest cop a través del cinema. Un cop al mes ens trobàvem a la seu del Comitè Oscar Romero, a Torreforta, per parlar de temes que ens importaven, però plantejats a través de pel·lícules.

El Pare Xammar sempre va formar part de Justícia i Pau, i ens sentim molt agraïts de que el nostre viatge hagi coincidit amb el seu.

La vertiente docente de Paco Xammar

Paco Zapater. Abogado. Tarragona.

Paco Xammar fue una persona poliédrica, con numerosas vertientes y habilidades. Y todas ellas las gestionó con su particular trilogía identitaria: humildad, compromiso y sentido de la dignidad.

Me corresponde a mí abordar su faceta docente, área donde lo conocí y gocé de su sabiduría. Primero como profesor de filosofía en el Institut Martí Franquès de Tarragona, en el COU 1973/74. Sus alumnos todavía recordamos las medidas clases de Paco, los mensajes filosóficos que nos enviaba, sentado, circunspecto, con los brazos sobre la mesa y los dedos entrelazados. De aquella clase salieron alumnos que alcanzaron relevancia social en la Tarragona de las décadas siguientes. Como Rosa María Llorach, delegada de Hacienda de nuestra provincia. O José Manuel Álvarez, cuyo nombre les dirá poco, a no ser que les añada el seudónimo Napi, ese humorista tan ocurrente que cada mañana, desde hace muchos años, nos regala una viñeta en la contraportada del *Diari de Tarragona*. Ambos heredaron algún que otro rasgo del maestro Xammar: ella, la prudencia y la discreción; él, el sesgo social y de izquierdas que siempre ha imprimido a sus chistes.

En la década de los ochenta Paco y yo coincidimos —ambos como profesores— en la Escuela de Asistentes Sociales de Tarragona, donde gracias al magisterio, entre otros de Xammar, nacieron las primeras y prodigiosas hornadas de trabajadoras sociales, que hoy ejercen sembrando la semilla de Paco: Jaqueline Mariné, Eva Bourman, Felisa Talavera, Carmen Fuentes... Y digo trabajadoras, no ya por expresarme desde una perspectiva de género, como se aconseja ahora, sino para poner de relieve una realidad del sector: el alumnado era abrumadoramente femenino.

El Institut Campclar era un destino profesional que para Paco estaba cantado. El barrio más pobre y degradado de la zona era un imán para una persona cuyo enfoque educativo se basaba en la justicia social, el compromiso con los más vulnerables y la filosofía humanista. Estaban predestinados a encontrarse. Y se juntaron el pan con las ganas de comer. Xammar fue profesor y director de este centro, y allí coincidió con profesores tan ilustres como Jordi Tñena, escritor prematuramente fallecido, o como el polifacético Magí Aloguín. Un joven estudiante de la época comentaba: "para los jóvenes, Paco era nuestra luz, y para mí será siempre un referente".

Amb Paco Zapater. 2022

Pero Paco no enseñó solo en las aulas. También en la universidad de la vida. Sobre todo, en Centroamérica, en especial Nicaragua, El Salvador y Guatemala. Su particular "descubrimiento del Nuevo Mundo" o, por mejor decir, de aquella realidad regional, le vino de las estancias estivales que allí realizó desde 1980: docencia en Tarragona durante el curso académico, y viajes solidarios al otro lado del Atlántico en verano. Y sus postulados no eran inocuos: más allá del pescado al pobre para comer un día, su ideario aconsejaba enseñarle a pescar para comer toda la vida y, a ser posible, instruirlo en el manejo del timón para decidir la singladura de la barca.

El sueldo que recibía como docente —o la pensión tras la jubilación— era para Paco una herramienta de doble uso: le garantizaba un medio autónomo de vida (muy austera, por cierto), y destinaba el sobrante a la ayuda de los descamisados. Es más, el presupuesto del Comité Oscar Romero, la ONG fundada por él, se nutría en buena parte de sus aportaciones económicas.

La carrera docente de Paco estuvo a punto de truncarse en sus inicios, como él mismo reconoció públicamente, con cierta ironía, en las postrimerías de su vida. Para dar clases en el Martí Franquès se le exigió un permiso para ejercer la docencia, requisito indispensable en aquel tiempo bisagra franquismo-democracia. El permiso no llegó. Y él sabía que no llegaría nunca: estaba fichado por la policía como sacerdote rojo. El tiempo lo convalidó todo, y ahí queda la fecunda cosecha docente de Paco.

P. Francesc Xammar a l'Arquebisbat de Tarragona

Mn. Jordi Figueras i Jové.

La vivència del P. Francesc Xammar a l'Arquebisbat de Tarragona es pot resumir en tres aspectes, que són tots tres fets remarcables i complementaris.

En primer lloc podem parlar de l'home polític. D'ençà de la congregació general, presidida pel P. Arrupe, sobre la fe i la justícia molts membres de la Companyia de Jesús van desenvolupar les seves qualitats i els seus carismes en el món de la política. Una vessant, certament arriscada perquè ben sovint s'ha de prendre partit. El P. Xammar va viure la política i va engrescar a d'altres a viure-la, sense un partit sinó cercant el que els unia, especialment als barris que anaven creixent a Tarragona, degut a la indústria que hi va arrelar. Les noves ubicacions patien moltes mancances i el P. Xammar va liderar un front veïnal que a l'ajuntament pugues tenir en compte les realitats dels barris.

Ell, com a veí de La Floresta, vivia i patia la situació que tants com ell, especialment famílies treballadores, se sentien al marge de les institucions ciutadanes. Com a regidor duagué a terme les reivindicacions necessàries. Però aquesta empenta es va frustrar a la segona legislatura, ja que alguns dels qui formaven la seva llista popular foren assimilats per partits institucionals. Aleshores aquest fet divergia de la intenció originària que el P. Xammar havia encapçalat.

La política, que és la gran obra de caritat, citant la doctrina social de l'Església, es veia truncada per la mateixa organització de partits que en Francesc volia superar en benefici dels ciutadans de les noves barriades.

En segon lloc podem parlar de la seva vessant docent. Els deixebles de sant Ignasi, ja des de la primera generació, tenen la vocació de l'ensenyament. Es concreta en tants centres i en tantes vessants que de manera capil·lar es troben en totes les disciplines. El pare Xammar no eludí aquesta faceta, que va exercir durant molts anys a diferents centres de casa i també a les vacances a Llatinoamèrica, on s'hi movia amb molta naturalitat. I també, en xerrades de formació per elevar el nivell intel·lectual i formatiu, especialment dels laics. El món de la filosofia era una matèria on s'hi movia plàcidament per tal de fonamentar, raonar, discutir i rumiar

Celebració a Torreforta amb l'Arquebisbe Pont i Gol, 1988.

aspectes humanístics, on es basa la persona, les relacions ciutadanes i els progressos socials. Els estudis llargs i aprofundits que fan els jesuïtes esdevenen més tard eines d'alimentació cultural per als qui, sense tantes possibilitats d'estudis, els ha d'ajudar a formar la personalitat i així viure coherentment en els seus llocs.

En tercer lloc, i finalment, la seva vessant pastoral. És la raó de ser de tota vocació cristiana: exercir la vocació baptismal dins l'estat on cadascú viu. Per al P. Xammar, viure com a religiós i prevere. Des de la petita capella del barri de La Floresta on fidelment celebrava l'eucaristia cada diumenge, arribà a tants llocs de l'arxidiòcesi per donar un cop de mà. Per tal de ser útil a la pastoral arxidiocesana, per ajudar als preveres malalts o de vacances, per a suplir mancances als pobles, especialment els dies de la Setmana Santa. Mai va tenir un no per a ningú per tal d'ajudar i fer-se present on calia i que no manqués l'eucaristia dominical. La senzillesa amb que acceptava suplir, la simplicitat amb que exercia el ministeri, la profunditat amb que s'adreçava als fidels, el feren un pastor a imitació del Bon Pastor, que coneix les seves ovelles. La seva presència a les jornades de formació de preveres i diaques mensuals ajudava a visibilitzar un clergat variat i ric en matisos.

Per tots els anys que va estar a Tarragona, per la varietat de la seves dedicacions i per la profunditat de les seves opinions mai agraiem prou haver-lo tingut entre nosaltres i haver compartit el ministeri amb fraternitat i joia.

“Con Monseñor Romero Dios pasó por El Salvador” i en Paco Xammar els acompanyava!

Fina Farrés. Fundació Casaldàliga.

El dilluns de Pasqua del 2005 va començar a la capital del Salvador una setmana on conflüen tres grans celebracions:

- El XXV aniversari del martiri de Monseñor Romero
- La Setmana de Teologia a la U.C.A.
- L'Assemblea del SICAL

L'Associació Araguaia —que feia pocs mesos ens havíem adherit i fet membres d'aquesta xarxa del SICAL—, hi vam ser convidats per en Paco Xammar responsable del secretariat.

En Paco de tant en tant ens venia a visitar, ens vam fer bons amics, fer xarxa i expandir el llegat d'en Monsenyor Romero eren primordials per a ell junt amb la solidaritat amb Amèrica Llatina, El Salvador i Nicaragua sobretot, amb qui compartia molts projectes des del Comitè de Tarragona.

A l'Assemblea va ser molt enriquidor conèixer grups i persones que vivien la solidaritat inspirats pel testimoniatge i l' espiritualitat de Monseñor Romero, hi havia representació de 26 països: Tots els d' Amèrica Central, Austràlia, Japó, Amèrica del Nord, El Carib, Brasil, Xile, Bèlgica, Espanya, França, Irlanda i Itàlia.

La setmana de Teologia, amb una gran riquesa de ponències ens va oferir la possibilitat de reflexionar sobre diversos temes,... com parlar de Déu des dels socialment insignificants, la missió dels laics i laiques a l'església, present i futur de la vida religiosa, desafiaments, memòria i història dels màrtirs, la solidaritat internacional i un simposi sobre la teologia de Monseñor Romero. Entre els ponents hi havia Don Samuel Ruiz, Gustavo Gutiérrez, Jon Sobrino, Mns. Gregorio Rosa Chávez, José Comblin, Elsa Támez, Mons. Urioste i molts altres.

S'esperava la presència de Pere Casaldàliga que no va poder ser-hi, però va enviar un missatge que va ser llegit per Don Samuel Ruiz i va fer lliurament de les claus del monestir dels màrtirs de Ribeirão Cascalheira als Jesuïtes de la U.C.A. estrenyent amb

aquest gest simbòlic els lligams entre els dos pobles martiritzats.

Però la celebració més multitudinària va ser el dissabte 2 d'abril del 2005, a la plaça del Salvador del Mundo, ens hi vam reunir 40.000 persones de totes les nacionalitats, molts camperols de països veïns havien viatjat tot el dia per ser a la vetlla de Monseñor.

Una missa en memòria de M. Romero que va coincidir amb la mort del Papa, “Joan Pau II , Monseñor Romero l'estava esperant amb els braços oberts” van anunciar els altaveus!

Vetlla, festa, re-encontres, una gran vigília i en Paco cuidant, sobretot, de cada un dels camperols presents i vetllant per les associacions convidades.

Després d'aquelles jornades en Paco i una colla d'amics i amigues solidàries de Tarragona seguien camí per visitar les famílies amigues de Nicaragua que l'esperaven amb els braços oberts.

“Braços oberts”, és una expressió que el defineix molt be, acollidor, motivador, home d'equip allà on fos que la solidaritat el cridés, des del barri de la Floresta a l'altre costat del món!

I també home de xerinola, de celebracions, de calçotades, de fer caliu, perquè les persones visquin la solidaritat en primera persona.

Gràcies Paco, pel teu testimoni, per la teva petjada, pels merescuts reconeixements que el teu barri, entre altres, t'han ofert. I per anar descobrint cada dia un trosset de la teva història viscuda des del compromís i guiat per aquests grans referents com en M. Romero i en Pere Casaldàliga, entre altres!

El meu record personal de Paco Xammar

Mireia Rubio.

Guardo, entre moltes, una imatge de Paco Xammar en ruta, pel Gran Llac de Nicaragua. Els cabells esvalotats i el somriure radiant mirant a la càmera, mentre recolza mig braç sobre el sostre de l'embarcació que ens porta fins a l'illa Zapatera. Malgrat el semblant, una mica pàl·lid, genera confiança.

És una fotografia de l'estiu de 1997 del primer viatge de cooperació internacional que una colla de joves vam fer amb els Comitès Óscar Romero (COR). No era, però, el primer cop que s'organitzaven. En Paco tenia aleshores seixanta-quatre anys, però des de mitjans dels anys vuitanta ja portava grups a Nicaragua i El Salvador en petites brigades solidàries.

Els COR havien sorgit arreu del món arran de l'assassinat de monsenyor Óscar Arnulfo Romero el 24 de març de 1980. Com una taca d'oli que s'escampa per necessitat, moltes persones van secundar el seu compromís de "donar veu als sense veu".

En Paco va ser, per a mi, la primera persona que va encarnar aquest lideratge en la defensa dels drets humans. Des de Tarragona, enfortia el vincle comunitari de Torreforta i feia el pas del que és local al que és global per fomentar l'acompanyament i la denúncia dels oprimits, especialment a l'Amèrica Llatina.

Inspirats per la seva tasca es van crear altres COR arreu de Catalunya. Des de Santa Margarida de Montbui en dèiem "baules solidàries". Fer cadena —o xarxa— va ser apassionant i esperançador, a més de molt enriquidor per la diversitat de persones que vam trobar-nos en el camí. Algunes ens han deixat una empremta inesborrable.

Recordo al Paco escoltant amb paciència i concentració l'exposició dels projectes a la coordinadora estatal, a Madrid, per després prendre el relleu amb entusiasme. Compartíem l'Agenda Llatinoamericana, amb l'emoció del relat d'anada i tornada; el valor dels viatges de solidaritat, que permetien fer seguiment d'alguns projectes de desenvolupament comunitari i establir vincles de germanor, i programàvem jornades de formació que ens ajudaven a créixer en el debat sobre l'altermundisme.

Jornades estatals dels CORs a Sta Margarida, 2010.

Potser sense el Paco, algun dia hauria descobert la solidaritat per altres camins. Però fer-ho de la mà d'un jesuïta compromès amb la teologia de l'alliberament i, alhora, amb la complicitat de les comunitats eclesials de base de l'Amèrica Llatina, em va connectar amb una espiritualitat profundament transformadora, revolucionàriament cristiana.

Potser hauria arribat abans a Ruanda, gràcies a mossèn Josep Maria Pujol. Però, sens dubte, el destí era fer parada a Araguaia, al Brasil, atreta per Pere Casaldàliga. Així, el camí de la solidaritat que em va obrir el Paco estava ple de sentit des del principi.

Encara el veig repassant l'ordre del dia d'algunes reunions al costat de la Cèlia, una altra de les veteranes —ja traspassada— del COR de Barcelona. I encara sento la seva salutació feliç quan ens retrobàvem, i la seva abraçada afable, capaç d'encomanar vitalitat.

És curiós que conservi gairebé intacte la imatge del Paco camí d'una illa, just ara que he escrit tant sobre aquest tema per un treball filosòfic: «Una illa és, per a la imaginació, una promesa», va escriure Maria Zambrano.

A l'illa Zapatera vam trobar una comunitat que fugia de la violència. Ens va transmetre els valors de la resiliència i la dignitat, malgrat tot. Sé que les seves pors eren reals i avui no sé si se'n van sortir per sobreviure. Però la memòria del Paco sempre anirà lligada a un viatge fidel a la defensa de la llibertat de l'ésser humà i l'esperança.

Paco Xammar a Missió Obrera

Ramiro Pàmols, capellà obrer jubilat.

La presència d'en Paco a Missió Obrera (M.O.) ha estat una mica peculiar. Però té la seva raó. Ell mateix va ser prou humil per dir-la: "No crec que jo pugui considerar-me membre de M.O. de ple dret, mentre no he treballat manualment sinó com professor de filosofia en un Institut".

Aquesta convicció el feia ser discret en qüestions que no dominava referents al món del treball de producció industrial. La qual cosa no impedia que donés el seu propi criteri davant els problemes i conflictes que plantejàvem els que estàvem treballant en una fàbrica.

La fidelitat més evident del seu comportament al nostre costat era, precisament, el no faltar mai a les

nostres reunions de gener a Saragossa, o d'agost a Lamiarrita (alberg de Navarra de la Companyia, on hem fet sempre els Exercicis Espirituals els membres de M.O.).

Altra manera de mostrar el seu tarannà va ser declinar prendre la responsabilitat de representar-nos quan li vam demanar.

La veritat ha estat que quan ha faltat a les nostres trobades i reunions, ben bé podem dir que "l'hem trobat a faltar". No ho diem de manera precipitada i per quedar bé, perquè en Paco ha sentit la dimensió social de la fe d'una manera molt personal i alhora "combativa", al seu estil, d'home de bon criteri popular a l'hora d'expressar els seus sentiments vers la classe obrera.

Paco Xammar y la familia

En familia, le llamábamos Paquito, después ya fue el Padre Francisco o P. Paco.

Desde que tuvo el desprendimiento de retina, veía con dificultad, pero eso no fue impedimento para coger el tren de Tarragona a Barcelona, siempre que podía ser útil a la familia en bodas, funerales etc. También cuando veía que podía ayudar personalmente a algún familiar que lo estaba pasando mal.

Entró en la Compañía de Jesús, renunciando a unas comodidades y a un nivel de vida material que nosotros conocemos, y valoramos la valentía y el compromiso de por vida que esto supuso.

Austero, nada apegado a lo material, y siempre al servicio de los más necesitados.

En este mundo que valora por encima de todo el dinero, el poder, las comodidades...

Damos gracias a Dios por haber tenido un primo como él, que sin imponer nada, nos ha mostrado otra manera de vivir la vida.

Esto último es una anécdota;

Tía María tuvo tres hijos. Uno de ellos murió de pequeño.

Tía María había enviudado de su marido Casimiro Xammar.

Algún tiempo después, su hijo Ramón, el mayor, se hizo jesuita.

Posteriormente, Francesc, manifestó también su deseo de entrar en la Compañía de Jesús.

Los jesuitas dijeron que no podía ser, puesto que, su madre, quedaría sola ya que era viuda y el hijo mayor ya estaba en el noviciado.

La tía María creyó que esta realidad no había de ser impedimento para que el segundo hijo siguiera su vocación. Así lo hizo saber a los jesuitas y Francesc entró en la Compañía.

Un jesuïta als barris obrers de Tarragona (Francesc Xammar i Vidal, S.J.)

Francesc Riera S.J. i Pau Vidal S.J.

Hi ha persones que van esdevenint al llarg de la seva vida "bona Notícia" (= evangeli) al seu entorn, i que a cops fins i tot s'internacionalitza a favor de gent que acostumen a rebre massa sovint "males notícies".

El P. Francesc Xammar i Vidal, jesuïta, fou una de les figures més estimades i respectades de la Tarragona contemporània. No per haver ocupat grans càrrecs eclesiàstics, ni per una presència mediàtica constant, sinó per haver fet de la seva vida un testimoni discret, coherent i radical de l'Evangeli, viscut des dels barris, amb els pobres i al costat de les causes de justícia, tant locals com internacionals.

Fill de l'Eixample (1933), família acomodada, sòbria per opció i tarannà (estil que l'acompanyarà sempre), amarada de pietat i de la primacia del nostre Déu, esdevingut un pobre, en Jesús. L'educació rebuda a l'escola dels Jesuïtes de Casp (Sagrat Cor) fou un bon fonament de les etapes posteriors. La Companyia de Jesús en la qual va ingressar (1950), seguint les passes del seu germà gran, en Ramon, que hi havia ingressat uns anys abans, anà afaïçonant en ell una espiritualitat que li oferia una síntesi exigent entre fe, pensament crític i compromís amb el món. Ordenat prevere (1963) va quedar fonamentat pel Concili Vaticà II i per la Congregació General 32 dels jesuïtes (1975), per la convicció que la Companyia de Jesús, havia de ser present allà on hi havia sofriment, desigualtat i exclusió.

En Francesc (Paco per a molts) fou un fidel seguidor de Jesús de Natzaret a l'estil de Sant Ignasi de Loiola. Amb paraules d'ell mateix i en aquell estil seu tan inconfusible, clar, breu i contundent: "Tinc esperança perquè tinc fe. I sense esperança, no sé massa com es pot viure". I també: "Jesús és la persona que dona sentit a la vida i que ens parla de fraternitat".

És fàcil recordar en Paco llegint i preguntant textos com: "la missió de la Companyia de Jesús avui és el servei de la fe, del qual la promoció de la justícia constitueix una exigència absoluta... Aquesta ha estat sempre, sota modalitats diverses, la missió de la Companyia..., que adquireix avui un sentit

nou i una urgència especial... Ens trobem efectivament en presència de tota una sèrie de nous reptes" (Congregació General 32, D. 4, nn. 1-3).

Tarragona: opció pels barris, per la gent i el país

Acabats els seus estudis amb les llicències de Filosofia i Lletres (UB), de Teologia (Sant Cugat) i ampliats amb estudis de Sociologia a París, passa ja al barri tarragoní de Torreforta (1966) com a vicari de la Parròquia i capellà a la Floresta, i a poc a poc, amb diferents encàrrecs: consiliari diocesà de la GOAC, professor a l'Escola Universitària de treball Social, professor de Sociologia a l'Escola d'Assistents Socials, i de Filosofia a l'Institut de Camp Clar, etc.

Va viure sempre a Torreforta i la Floresta, formades majoritàriament per famílies treballadores i immigrades. Un extraradi de la ciutat imperial oblidat per les institucions que només va poder anar millorant a cop de reivindicació veïnal. Va ser capellà de barri, educador popular, animador social i veí compromès, desenvolupà una pastoral arrelada al territori, centrada en l'escolta, la presència quotidiana, la denúncia de les injustícies i l'organització comunitària. En Paco fou tota la seva vida un assidu a les diverses manifestacions i protestes de tota mena.

El 1979 se li demanà que fos candidat a les eleccions municipals. Fidel al poble i fidel al "servei a la missió de Crist", com a capellà i jesuïta ho discerneix amb la Companyia de Jesús i l'Església de Tarragona que avalen i encoratgen el nou servei. Esdevindrà doncs regidor (1979-1981), estimat i respectat de l'Ajuntament de Tarragona, com a cap de llista de la candidatura independent "Candidatura de la Participació dels Veïns" (CPV).

Va treballar com a professor a diverses escoles, instituts i centres amb una clara vocació pedagògica per a la transformació social. Va estar fortament vinculat al moviment de capellans obrers i a Missió obrera (va ser-ne coordinador a Catalunya i del conjunt d'Espanya (1993-1999).

S'ha comentat d'ell, fent referència a la seva espiritualitat ignasiana: "Va entrar en el món per transformar-lo des de dins. Va acceptar la política com a servei temporal, no com a identitat. Va saber sortir-ne quan tocava, sense aferrar-s'hi. Això el fa es-

Colònies amb el joven de La Floresta. 1975

pecialment rellevant avui: un exemple de presència cristiana lliure, no partidista i profundament ètica en la vida pública”.

Ell acostumava a comentar: “No es pot estimar un poble des de fora; cal viure-hi, compartir les seves preocupacions i caminar al seu costat”, resumint la seva manera d’entendre el ministeri sacerdotal”. Per això, durant els anys del procés a Catalunya, esdevingué el president del Pacte Nacional pel Dret a Decidir, a Tarragona.

Comitès Òscar Romero. El Salvador, Nicaragua, Guatemala

Eix definidor de la vida d’en Francesc fou el seu compromís amb els Comitès Òscar Romero. En la figura de San Romero d’Amèrica, Xammar hi reconegué un testimoni evangèlic i profètic, expressió d’una Església que no pot restar en silenci davant la injustícia. Des dels Comitès, va impulsar una intensa tasca de sensibilització, denúncia i solidaritat internacional, en un context marcat per dictadures i greus vulneracions dels drets humans a Centreamèrica. Defensava sempre que “la fe cristiana no pot ser neutral davant el sofriment dels pobles: o està al costat de les víctimes, o deixa de ser fidel a l’Evangeli”.

Xammar viatjà repetidament a la regió, establint vincles amb comunitats eclesials de base, jesuïtes i moviments populars, i contribuint a canalitzar suport humà, material i polític des de Catalunya. Aquesta tasca el convertí en un pont viu entre Tarragona i Centreamèrica i en una referència moral per a diverses generacions de cristians i militants socials compromesos.

Fill de Sant Ignasi

Hi ha en la vida de Sant Ignasi de Loiola dues facetes ben marcades: els anys de pelegrí itinerant

(Manresa, Jerusalem, Barcelona, Alcalá,...), i els anys de govern que exercí des de Roma del nou orde religiós que fundà amb els primers companys (Francesc Xavier, Pere Fabre,...). En Paco, com a bon fill de Sant Ignasi, va saber encarnar aquestes dues dimensions. Fou home apassionadament profètic, auster, radical, compromès amb la denúncia de les injustícies i incoherències (tant de la societat, com també de l’Església i la mateixa Companyia de Jesús) no poques vegades amb un estil contundent. Però també, i al mateix temps, fou home de criteri, impulsant iniciatives i institucions que poguessin perdurar en el temps, assumint la inevitable ambigüitat i pesantor de les mediacions humanes, sempre perfectibles.

Estimat i reconegut

La seva autoritat moral naixia d’una coherència viscuda, que el feia creïble tant per a creients com per a persones allunyades de l’Església.

Tarragona el va sentir sempre com a propi, i el 2023 li reconegué aquesta vinculació concedint-li el títol de Fill Adoptiu de la Ciutat, en mostra d’afecte ciutadà i reconeixement institucional a tota una vida dedicada al bé comú.

El nostre company jesuïta Francesc Xammar va morir el 15 de setembre de 2025, deixant un llegat profund, fet de consciències despertades, vides transformades i vincles de solidaritat. El seu record perdura entre els companys jesuïtes, als barris, als Comitès Òscar Romero i en tots aquells que han après d’ell que la fe autèntica es tradueix sempre en justícia, compromís i amor concret.

Alguns dels pensaments de Paco

Pensaments que trobem a l'entrevista que li va fer Maria Teresa Prad per al llibre *La Floresta, un petit i gran barri*.

Per què vas venir al barri, quan i com? Hi ha una diferència important amb els altres veïns, que van venir tots amb molta necessitat i obligats a buscar una vida millor

El principal motiu era la preocupació i l'interès com a capellà. Volia venir a viure, tan a prop com fos possible, amb la gent amb la qual jo havia de compartir la vida; per tant, que no hi hagués barreres. Que distingissin que hi havia altres capellans, sobre tot la gent que venia d'Andalusia, de la part del sud d'Espanya, que potser tenien una idea dels capellans com a individus una mica superiors a ells, i que vivien també, en el dia a dia, lluny seu. Per tant, la meva preocupació era precisament estar tan a prop del poble com fos possible, i viure com vivia la gent emigrant d'aquell temps.

Volia viure, doncs, en un pis normal, en una escala normal, on pogués tutejar els veïns. El fet de tractar el capellà de vostè els n'allunyava. Per tant, la meva presència aquí buscava aquesta proximitat per poder fer-me càrrec dels problemes que tenien o en quin punt jo podia col·laborar amb ells, i que ells em coneguessin com un veí més.

Encara que jo vaig poder comprar el pis amb més facilitat que ells. Alguns el van adquirir en quinze anys i van haver d'anar-lo pagant, de mica en mica, fins a acabar de comprar-lo; jo ho vaig fer en deu anys. Però el més significatiu és que no volia distanciar-me d'ells, aquesta era la principal preocupació que tenia.

Creus que la reivindicació va començar a la capella?

Sí, sí, abans que existís la capella, en aquest menjador on som ara, es van començar a celebrar les eucaristies fa molts anys. Ens hi vam aplegar unes quinze persones. Per manca d'espai, de manera transitòria, naturalment, en la clandestinitat, es van tenir les primeres reunions de CCOO. La policia ens controlava, n'érem conscients. Va ser quan em van detenir, unes hores, i em van portar a les dependències dels grisos, prop de la Rambla Nova.

Posteriorment, es va fer l'actual capella, als baixos d'un bloc d'habitatges, el bloc Fresno. La major part de les readaptacions que s'havien de fer es van poder dur a terme gràcies a les aportacions dels assistents.

No hi havia guarderia, així que calia reivindicar-la. No hi havia llum elèctrica al carrer, així que calia reivindicar-la. No hi havia telèfon públic, així que calia reivindicar-lo. Així es van anar aconseguint els serveis públics, per tenir-ne com en tenien els qui vivien al centre de la ciutat. Calia buscar la manera d'aconseguir-ho, i la més eficaç era unir-se. I en aquest procés reivindicatiu, els tristament recordats grisos van repartir cops algunes vegades.

La teva actuació reivindicativa t'ha produït discrepàncies amb l'Església?

No, no, en absolut. Algunes vegades, a gent creient amb mentalitat tancada, que n'hi havia i n'hi ha, és clar, no els semblava correcte que un sacerdot es barrejés en aquestes coses. I m'han criticat, naturalment. Però d'altra banda, alguns políticament d'esquerres també m'han criticat i han sospitat de mi: "Aquest capellà és un infiltrat, no és dels nostres"; i el que jo pretenia és que no em veiessin com algú fora de la realitat. La llibertat d'expressió i actuació produeix aquests fenòmens contradictoris! Ja sospitava, quan vaig fer cap a aquí, que possiblement em mirarien de reüll, però s'han de respectar les diferents sensibilitats.

Si els veïns dipositaven la seva confiança en mi, vaig pensar que amb la capacitat que tenia pel fet d'haver estudiat els podria ajudar.

Els poders de l'Església, o els jesuïtes, t'han ajudat a tirar endavant les teves reivindicacions?

El Senyor Arquebisbe no em va posar mai cap objecció. Excel·lent, l'arquebisbe, Pont i Gol. Ni tampoc els jesuïtes. Dins de l'ordre dels jesuïtes s'havia creat un grup que vivia de prop la realitat social, especialment en temps de la dictadura, que era a prop del món del treball i que s'anomenava Missió Obrera. A França va arribar a haver-hi un bisbe obrer.

Jo vaig treballar com a obrer en dues empreses, per poc temps. Una era la fàbrica d'electrodomèstics Corberó, i l'altra, a Bèlgica, concretament a les mines de carbó de Charleroi. Aquesta va ser una

I va donar el millor d'ell mateix

altra opció per acostar-me al món del treball. Vivint aquestes experiències, t'enriqueixes humanament.

En canvi, per fer els estudis vaig haver d'anar a la universitat. Aquest enriquiment intel·lectual també va ser vàlid i legítim, però hi ha un altre tipus d'enriquiment que és fonamental i que no es valora: el de conèixer la realitat dels diferents estrats de la societat. I aquests cal viure'ls des de dins.

Parlant d'experiències positives, vaig tenir-ne una d'especialment interessant. Fa dos anys, en un dels viatges que a Nicaragua, a la zona rural i muntanyosa, que és la més pobra dins de la pobresa generalitzada d'aquest país, vaig passar literalment gana. L'objectiu de la meua estada era despertar la consciència de la dignitat que tenien aquells pagesos, tot i ser analfabets. Però la situació de gana només em va durar uns quinze dies, i ells, potser tota la vida. D'això no te n'oblides fàcilment.

Podríem dir que tots els joves del barri han passat per les colònies d'estiu que s'organitzaven a Prenafeta i Querol. Quins records tens d'aquelles colònies? Quins sentiments et van impulsar a crear aquestes colònies?

Em semblava que era important crear un ambient de família dins del barri, i es podia fer de maneres diferents; calia buscar l'oportunitat, doncs, per fomentar aquest sentiment de proximitat i, per tant, que a tots els nens se'ls presentés l'ocasió de tro-

bar-se junts durant uns dies, que es coneguessin ells, perquè coneixent-se ells, les famílies també es coneixerien. Per a mi, suposava un avenç en aquesta línia de fomentar que l'ésser humà no sigui individualista, sinó que tingui unes relacions de cordialitat, amb un sentit de fraternitat.

Els veïns dels barris se senten discriminats. Tu, que has estat regidor de l'Ajuntament, has pogut veure des de dins què es fa per evitar-ho o simplement no els preocupa?

Vaig parlar amb l'alcalde Nadal en diverses ocasions, i em va dir que "no hi ha dues Tarragones", que no hi ha cap discriminació. I jo em pregunto: de debò? Ja se sap que tots els polítics, quan s'acosten les eleccions, parlen de revalorar els barris. Però cal diàleg i escolta. Un cas significatiu, per exemple, és que, dels senadors de la ciutat, només un era dels barris; i era jo. Tots els altres vivien al centre de la ciutat.

Si l'alcalde vol conèixer la realitat de la ciutat, que triï persones situades en diferents punts geogràfics de la ciutat, perquè llavors cada un plantejarà qüestions viscudes i les podrà transmetre a l'alcalde.

De vegades penso si no deu ser que el que els interessa és mantenir aquesta separació de classes socials dins del municipi.

A la nostra ciutat hi ha gent classista, com a totes les ciutats del nostre país, i davant d'aquest fet el nostre Ajuntament hauria de fer un esforç més gran per evitar aquest fenomen que s'observa a la nostra ciutat. Les diferències entre zones benestants i zones populars queden molt marcades.

Creus que la Floresta està perdent la idiosincràsia que la sostenia per viure-hi bé?

Urbanísticament, no, perquè els carrers ara estan asfaltats i il·luminats, hi ha escola, hi ha autobús. Abans teníem una sola línia d'autobús que anava de Reus a Tarragona i passava per aquí. Tristament, vaig haver d'assistir a nou accidents mortals, i ara fa molts anys que ja no n'hi ha. Les comunicacions han millorat. Però culturalment s'hi ha notat poca millora. Si preguntessis "Ecolti, vostè llegeix algun llibre durant l'any?", molt possiblement et dirien que no. A través de la televisió, podem cultivar-nos? Amb els programes de televisió, és possible? La gent veu programes de molt poca categoria. Tant de bo es trobés un altre camí complementari per accedir a la cultura. Cal facilitar que la gent trobi llocs que ajudin a adquirir la capacitat de tenir criteri propi i no es deixi impactar per la propaganda.

Hi ha com una certa resistència a sortir del barri per assistir a activitats culturals. Certament, hi ha una minoria que hi estan oberts, però en són pocs, i és una llàstima. Cal donar a conèixer Tarragona als qui hi viuen. Qui pot dubtar de la seva riquesa històrica? No hi ha dubte que és una responsabilitat pròpia de l'Ajuntament.

Has sigut una persona que sempre ha tingut molta relació amb els joves. Professor de l'Institut Martí i Franquès, director de l'Institut de Campclar, professor de l'Escola Social i de l'Institut Superior de Ciències Religioses, promotor de les colònies de barri, i també vas treballar en moviments juvenils. Què pots comentar dels joves de la Floresta i, en general, dels joves d'avui dia? Com veus el jovent?

El veig desorientat. Són víctimes d'un futur incert. En mans de qui està la formació de la joventut? Quina institució transmet valors? No dic coneixements científics, sinó valors humans. Certament, em preocupa.

Es plantegen el sentit de les seves vides?

Podran trobar feina en el futur? Fins a quin punt la família ha perdut la seva tasca educadora? Fins a quin punt els pares tenen la capacitat d'educar els seus fills? Quines són les seves diversions? Un gran interrogant. No són víc-

times d'una societat insolidària? Quin exemple veuen en les persona adultes?

Et faig referència a un comentari que em va fer una persona que, de jove, va tenir relació amb tu. Em va dir: "Per als joves, en aquella època, el Paco era la nostra llum"; i hi afegia: "però, per a mi, serà sempre un referent". Creus que potser a la joventut d'avui li falta un referent?

Sense cap mena de dubte. El canvi social que es dona és tan rellevant que ens fa trontollar a tots, però especialment a ells. Els pares no són referents, perquè la joventut passa molt de temps fora de casa, i qui els influeix no és la família. I això és un problema. Abans la família tenia un pes específic en la formació; ara, moltes vegades, els pares es troben sense possibilitats. Volen influir però no poden.

Continuaràs treballant amb l'Amèrica Llatina?

Mentre la salut m'ho permeti, sí. El 2019 han visitat Guatemala tres metges, una infermera i un periodista. L'objectiu era doble: anar-hi a ajudar, segons les possibilitats, i donar a conèixer la realitat visitada quan se'n torna. Compartir el dolor dels altres humanitza. A Guatemala les aparences enganyen, perquè és un dels països llatinoamericans amb un índex de desnutrició infantil més elevat. A la zona nord, prop de Mèxic, on col·laborem, la desnutrició arriba a prop del 60%.

Hi ha molta feina a fer allà...

Especialment en l'ambient de l'ensenyament i la sanitat. Per exemple, a Hondures, si a una persona se li detecta càncer i no té recursos propis no se l'atén.

Però tu vas més a Nicaragua.

Certament, fins ara, sí. Però en aquests últims anys també he visitat Hondures i Guatemala. Nicaragua, últimament, s'ha convertit en un país notablement insegur. El seu futur és especialment incert.

Com menys coneixements, menys reivindicació.

Certament, és així. Sense cultura, una persona queda més indefensa per fer-se sentir. Era el que passava, per exemple, ja fa temps, a Andalusia amb els señoritos. Eren els únics que tenien la paraula, perquè tenien diners i cultura. El que digui l'amo del cortijo! Sort que la realitat social ha canviat i s'ha pres consciència del fet que el señorito té la mateixa dignitat que jo, o que jo la mateixa que ell. Tant de bo que, a tot arreu del món, es reconegués la igualtat de drets per a tothom! Encara ens falta molt.

Tota la tasca que has fet de reivindicació, de solidaritat, de feina, no se't podrà acabar de reconèixer mai del tot, però sí que ha esta valorada amb premis. Tu creus que aquests reconeixements i premis ajuden a solucionar, o si més no a donar a conèixer, tot allò en que has estat treballant?

Teresa, realment aquesta pregunta em resulta difícil de contestar. Simplement diria que he volgut —i penso seguir fent-ho en els pocs anys que em queden de vida— prestar ajuda a qui la necessita, vingui d'on vingui i cregui el que cregui. Per a Jesús de Natzaret, en qui crec profundament, no hi ha cap distinció entre persones. Per a mi, la dignitat de les persones no prové del poder, de la intel·ligència o dels diners, sinó del servei que has prestat a qui tens a prop i et necessita.

La defensa de la dignitat humana, que és el que realment val, no la podem perdre. És el més nostre que tenim! Quina llàstima, quan la perdem per rebaixar-nos buscant interessos relacionats amb els diners o el prestigi! La pitjor traïció és traïr la teva pròpia consciència. Ningú pot resoldre els problemes del món, superen les nostres possibilitats, però el que sí que podem fer és que el món sigui menys agressiu i més habitable. Donar la mà a un altre ésser humà que ho necessita és un dels gestos més nobles que podem fer. Això sí que serveix, els premis no!

Vas renunciar a la comoditat?

En part, sí. La comoditat té un cert atractiu, però cal descobrir realitats superiors a la comoditat. Hi ha un filòsof ben interessant que parla del jo i del tu. Ens diu: "Tu necessites el jo i jo necessito el tu. Tu em

resultes imprescindible per ser jo. I jo et necessito". Quan afirmes que "el meu jo és completament autònom i no necessito ningú més que a mi mateix", t'equivoques.

Els teus pares van conèixer la teva dedicació, la teva forma de vida?

No, no. El meu pare va morir molt jove, quan jo tenia set anys. Era arquitecte. I la meua mare també va morir jove, abans que fos sacerdot, abans d'ordenar-me. Jo acabava de fer vint anys i estudiava a la Universitat de Múrcia la carrera de Filosofia. Era precisament a l'aula per examinar-me oralment, a final de curs, quan em van comunicar que la meua mare acabava de morir. Em van venir a buscar i me'n vaig anar directament a Barcelona.

Tenies germans?

Tenia un germà que va morir als cinc anys i un altre, que també era jesuïta, era tres anys més gran que jo i que també va morir, a la mateixa edat que tinc ara. Era enginyer agrònom. Va estar molt temps al Txad, el Paraguai i Bolívia on va treballar en el desenvolupament agrícola dels camperols indígenes.

Quant a la ciutat històrica de Tarragona, és veritat que se n'ha escrit molt, no trobes?

Sí, per descomptat, la història de tal família important, o de tal monument important, però amb el teu llibre donaràs a conèixer el dia a dia d'un col·lectiu humà, amb les seves dificultats i els seus desitjos de superar-se. I això és encara més important.

Amb el cardenal Álvaro Ramazzini i el P. Luís de Guatemala.

In Memoriam

AMPARO SERRANO LLOPIS

Como una hermana para mí

Por Carmen Muñoz (Carmencita)

† 24 de diciembre de 2025

87 años de testimonio de fe y de compromiso con la clase obrera

Amparo fue una persona íntegra, una persona que la conocí cuando teníamos las reuniones con Paco Xammar. Hemos tenido una conexión muy estrecha, nos hemos querido tanto... Hemos ido a encuentros de la HOAC a muchos sitios, Ávila, Salamanca, Valladolid, Gijón, Madrid...

Amparo para mí era una buena mujer, madre, esposa, abuela... Era solidaria, entregada, feminista y muy coherente con lo que pensaba.

Ella venía con Pedro, hacía la paella valenciana, se ponía su pañuelillo en la cabeza y disfrutaba cuando la compartíamos y le decíamos que le había salido riquísima.

Mis sobrinos se acuerdan de ella, ya cuando eran pequeños la adoraban.

JUAN MANUEL FERNÁNDEZ SOLÉ

Un hombre FIEL A SU TIERRA

Por Cèsar Egido, Director Escola Joan XXIII de Bonavista (1997-2006)

† 9 de marzo de 2026

77 años de Vida Plena

Su vida fue, en sí misma, una lección de coherencia y entrega. No solo fue un amigo; fue un sembrador en el sentido más amplio de la palabra.

Su amor por esta tierra no era solo un sentimiento, sino un compromiso diario. Lo podías encontrar en su huerto, trabajando con paciencia la misma tierra que amaba, y se sentía en su lealtad absoluta al país. Entendía que para que algo florezca, ya sea una planta, un barrio o una comunidad cristiana requiere cuidado, constancia y fe.

Ha enseñado a muchísimos migrantes a leer y escribir. Siempre estaba pendiente de qué podía hacer por los demás. Para mí ha sido un ejemplo de vida; ha dejado una gran huella aquí. Sus nietos la querían una barbaridad y ella disfrutaba de ellos.

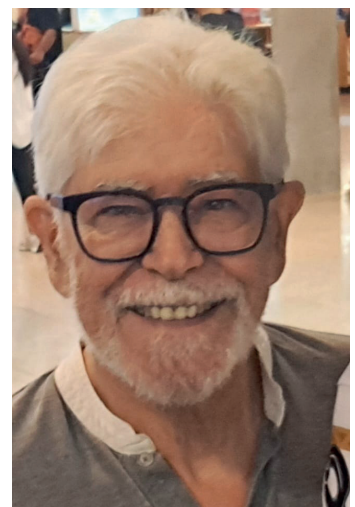
Era como mi hermana. Cuando estuve ingresada venía veces y veces a verme. Yo temía que cogiera algún contagio. Ella no dejaba de visitarme. La echaré de menos.

Paco Xammar para ella era la persona que le había dado mucho en su vida, que le había ayudado mucho a ser como ella era y él decía que también ella era la persona más buena.

No quiero olvidar el compromiso de Amparo en el Comité Oscar Romero. Donde podía ayudar por un mundo mejor, allí estaba presente ella.

Como docente en la Formación Profesional de la "Escola Joan XXIII" del barrio de Bonavista de Tarragona, su labor iba más allá del aula. No solo enseñaba un oficio; buscaba iluminar el futuro de los jóvenes de nuestro barrio. Su mayor desvelo eran las prácticas de sus alumnos, ese puente hacia el mundo real donde él quería asegurar que cada uno tuviera una oportunidad digna. En el claustro, fue el compañero en quien siempre se podía confiar, aportando equilibrio y humanidad al equipo.

Juan Manuel, ese hombre fiel y comprometido.

Activitats dels Comitès Óscar Romero

BARCELONA

Visita a Barcelona de Miguel Montenegro Director de la Comissió de Drets Humans del Salvador (CDHES)

Durant la seva visita a diferents Comitès Óscar Romero de l'Estat espanyol, Miguel Montenegro ha visitat Tarragona, Barcelona, Saragossa i Madrid-Torrejón de Ardoz.

En Miguel, acompanyat de la seva parella, Claudia, van arribar a l'Estat espanyol el passat 4 de novembre i va anar a Tarragona, on el van rebre els companys i companyes del Comitè Óscar Romero de Tarragona i Reus.

El 8 de novembre es va traslladar a Barcelona on es van organitzar diferents actes i visites:

- 9 de novembre, gravació d'una entrevista al programa radiofònic de la Pastoral Obrera de Catalunya, "Llevat dins la pasta".
- 10 de novembre, gravació d'una entrevista per al programa radiofònic "Paraules de vida" per l'emissora Catalunya Radio.
- 11 de novembre, organitzada conjuntament amb el ICIP (Institut Català Internacional per la Pau) es va fer una reunió a la que també van assistir: l'Agència Catalana de Cooperació, la Diputació de Barcelona i el Fons Català de Cooperació.
- 11 de novembre, reunió amb el Grup Parlamentari Socialista del Parlament de Catalunya.
- 12 de novembre, taula rodona a la Parròquia de Sant Martí Clot de Barcelona, per aprofundir sobre la situació actual d'El Salvador, sota el nom "La fosca realitat darrere el fenomen Bukele" amb la presència dels defensors dels drets humans Miguel Montenegro, director de la Comissió de Drets Humans d'El Salvador (CDHES), Rudy Joya, advocat de la Unitat de Drets Humans i Comunitaris d'El Salvador (UNIDEHC) així com Xavier Alegre SJ, Professor a la UCA de El Salvador. L'acte va ser moderat per el periodista Joan Andreu Parra.

Va ser un espai molt valuós d'intercanvi i reflexió sobre la realitat que viu el poble salvadorenc sota el règim de Nayib Bukele, un context que fa callar veus i vulnera drets fonamentals, especialment de

les persones compromeses amb la defensa dels drets humans.

TERRASSA

Exposició sobre l'escriptor Salvadorenc Salarrué

El Comitè Solidaritat Óscar Romero de Terrassa va organitzar durant el mes de gener de 2026, una exposició a la Cooperativa ABACUS de Terrassa dedicada a donar a conèixer el llegat de l'escriptor Salvadorenc, Luis Salvador Efraín Salazar Arrué, conegut pel seu pseudònim Salarrué, que va ser una de les veus més fonamentals de la literatura hispanoamericana.

L'exposició va ser organitzada conjuntament amb l'associació Huacal, ONG de solidaritat amb El Salvador, i compta amb el suport d'Abacus Cooperativa | Terrassa.

Acció de recolzament a Radio Progreso d'Hondures

La representació de l'obra de teatre "Sala d'espera", del Grup de Teatre del Casal de la Dona de Terrassa, a benefici del Comitè de Solidaritat Òscar Romero, ha estat tot un èxit. S'han recaptat 810 €, que es destinaran íntegrament a donar suport a Radio Progreso "la voz que está con vos" a Hondures. Amb la vostra col·laboració contribuïm a l'apoderament de dones i homes indígenes que defensen el medi ambient i les seves tradicions culturals. La solidaritat no té fronteres.

A Radio Progreso hi treballa un equip divers de dones i homes compromesos amb la construcció d'una societat més justa.

TARRAGONA I REUS

Visita a Sant Cugat

Un grup nombrós de voluntaris del COR, el 16 de novembre del 2025, vam desplaçar-nos a Sant Cugat amb motiu del 92 aniversari de Paco Xammar. Vam assistir a la missa dels jesuïtes i vam visitar el cementiri.

Després, la seva neboda Lili va organitzar un dinar al club de golf de Sant Cugat al que també va assistir la família Serra Montobbio, nebots de Paco.

Comiat de les germanes de Lestonnac-L'Ensenyança

El dia 12 de novembre del 2025 va tenir lloc a la catedral de Tarragona, i presidida pel Sr. Arquebisbe, la missa de comiat de la comunitat de religioses de Lestonnac-L'Ensenyança, després de més de tres segles de presència a Tarragona. Fou una eucaristia molt sentida i molt ben preparada.

El nostre COR te un lligam especial amb les germanes ja que sempre han recolzat el nostre grup i han participat en ell amb la representació de la germana Estrella Ramos, que era la nostra sotspresidenta. També ella ha tingut que deixar-nos, ja que ha es-

38

tat destinada al barri de Vallecas de Madrid, on les germanes tenen una comunitat incardinada al barri, atenant a les persones amb problemàtica social.

Record dels qui van fer camí al costat nostre al COR – Gener 2026.

Una de les iniciatives que vam tenir va ser recordar a les persones que van format part del COR i que ens han deixat.

En una de les assemblees plenàries vam llegir el nom de cada persona i vam comentar el nostre record sobre elles, sobre quina va ser la seva aportació i el que ens deixava a les nostres vides com llegat de persona en la que els Drets Humans i els valors pels que treballem son importants per fer un món millor, era necessari fer-ho.

Lectura de la llista de difunts del COR, comentari pels presents, seguit d'uns moments de silenci:

Mª Antonia Trepàt, cofundadora del COR.

Pau Gavalrà, autor de fotografies, que van servir per confeccionar diverses exposicions i el llibre de "Frijolitos".

Antoni Valls, va fer de conserge al local del COR del carrer Amposta.

Consuelo Jurado, durant uns anys va estar amb el Grup Samaritanes a Nicaragua. Al COR, formava part com a voluntària del grup de "Comerç Just", també es dedicava a netejar el local.

Fina Capdevila, Secretària del COR durant quatre anys. A més, va fer alguna xerrada al Col·legi de les Teresianes de TGN.

Martí Piqué, durant molts anys va ser responsable del Comerç Just. Cooperava en els festivals que organitzava la Coordinadora de ONGs i ajuntaments de diferents ciutats. Així mateix, va ser Tresorer i administrador del COR.

Maria Loras, junt amb el seu marit Antoni Valls, després d'anar al 1999 a Nicaragua, va cooperar alguna vegada en les activitats del COR.

Toni Valcárcel, ens va deixar el 19 de març de 2023. Va ser durant quatre anys president del COR, al mateix temps formava part de l'equip de redacció de la revista QUETZAL i de l'equip de sensibilització de Xerrades a les Escoles.

Amparo Serrano, ens va deixar als 87 anys, el 24 de desembre del 2025 a Reus, mestra i compromesa per les causes socials. Membre de la Germanor Obrera d'Acció Catòlica, GOAC i el COR.

ONG AQUN-Associació Quinchos Universitaris de Nicaragua

Ens vam unir a l'associació AQUN amb el Sopar Solidari que es va celebrar el 27 de febrer a Reus.

Aquesta associació beca a estudiants universitaris del barri de San Judas a Managua (Nicaragua) que s'han vist obligats a treballar al carrer per a poder sobreviure.

Des del COR hem contribuït econòmicament a quatre beques d'estudiants universitaris.

També es va projectar el documental "Rosine, mo-rint esperant Europa", la història d'una dona migrant que s'enfronta a l'estat espanyol i les seves polítiques migratòries a Frontera.

Presentació de La Taula Catalana pels Drets Humans i la Pau a l'Amèrica Central a TGN.

El 20 de gener vam assistir a la presentació de la Taula Catalana dels DDHH a l'Amèrica Central. La Taula és una xarxa d'organitzacions no governamentals, col·lectius i persones que neix amb l'objectiu de defensar els drets humans, la justícia social i la pau. Així com reforçar el diàleg i la resposta de Catalunya davant les violències i les crisis de drets humans a Guatemala, Hondures, El Salvador i Nicaragua.

Consell Municipal de Cooperació i Solidaritat de l'Ajuntament de TGN i trobada amb l'alcalde i les ONGs de TGN.

L'alcalde de Tarragona, Rubèn Viñuales es va fer present a la sessió del Consell Municipal de Cooperació i Solidaritat del 27 de gener, en la que va agrair i donar suport al treball realitzat per les entitats que impulsem projectes solidaris a nivell internacional.

Aquest 2026 el pressupost del Servei Municipal de Cooperació augmenta fins a 664.500,00 €. El Fons de Cooperació passa de 500.000 € a 515.000 €, la qual cosa significa aconseguir el 0,46%, és una mica més a prop de l'objectiu del 0,7%.

Des de l'any 2000, Tarragona ha finançat 385 projectes de cooperació per al desenvolupament amb 76 entitats, impulsant també iniciatives en Acció Humanitària d'emergència i Educació per la Justícia Global.

Calçotada

L'1 de març vam celebrar en un ambient festiu i compartint les nostres inquietuds, il·lusions, projectes... la calçotada del COR, a Vilanova de Prades. Era la primera vegada que no teníem present al nostre entranyable Paco Xammar, però ben present va estar, no solament als nostres cors, sinó en el nostre compartir la vida. Moments de festa com aquests, creiem que són importants per seguir no solament gaudint de la vida, sinó també per saber que el que ens uneix té sentit en tot el que fem.

Conferència de Michelle Neves Capuchincho

El COR amb el suport de la Fundació Pere Casaldàliga, va organitzar el 9 de març, al Seminari-Casa de Cultura de Tarragona, la conferència "Tot és política, encara que la política no ho és tot". Inspirada en el tema de l'agenda Llatinoamericana d'aquest any 2026, i que té la voluntat de recordar el que per en Pere Casaldàliga era un compromís ètic i evangèlic amb la justícia, ja que per a ell la política i la fe eren inseparables de la vida quotidiana. Actualment, en el nostre món hi ha prou motius i situacions que es podrien resoldre amb una política més justa i igualitària per tothom, més respectuosa i més honesta.

La conferenciant, **Michelle Neves Capuchincho**, és llicenciada i màster en Treball Social per la Universitat Federal de Juiz de Fora (2009 i 2012), doctora per la mateixa universitat (2025) i membre del Moviment de Treballadors Rurals Sense Terra – MST. Té experiència en el camp del Treball Social, en els temes següents: educació, reforma agrària i moviments socials, formació política, moviments socials, qüestions agràries i polítiques socials, educació popular, Paulo Freire i l'educació rural, i fam, sobirania alimentària i moviments socials.

No solament les paraules que ens va adreçar Michelle, sinó el diàleg col·loqui que vam tenir a continuació va ajudar-nos a comprendre millor les situacions de injustícia que pateix el nostre món per polítiques que no afavoreixen i en molt casos van en contra dels DDHH.

QUETZAL

La vinyeta:

Fuente: Quino

Col·labora:

ELS CORS DE CATALUNYA

08226 TERRASA

Parròquia St. Llorenç
Plaça de la Immaculada, 8
terrassa@comitesromero.org
Tels. 937 830599 - 937 854540
BBVA ES94 0182 4268 3602 0168 5044

17003 GIRONA

Pica d'Estats, 14
Urb. Mas Barril
jplanas@solidaries.org
Tel. 616 515 210

43006 TARRAGONA

Gandesa, 6, baixos
cortgn@gmail.com
Tel. 669 455 651
<http://www.comitesromero.org/tarragona>
CaixaBank ES05 2100-0392-15-0200083295

08016 BARCELONA

C/Ribadeneyra, 3 (08002 Barcelona)
barcelona@comitesromero.org
Tel. 635 531 047
<http://www.comitesromero.org/barcelona>
Fiare Banca Etica ES68 1550 0001 2000 0903
0628

Amb el suport de:

Diputació Tarragona

Edita: Comitè Solidaritat Óscar Romero de Tarragona i Reus
Redacció i selecció de textos: Josep M. Castrillo, Juan Manuel Fernández, Andreu Pagès, F. Xavier Rius, Manel Saltor, Andrés Pedro Sima Miaga, Ramon Sabaté, Blanca Serres, Paco Zapater

Coberta i maquetació: Magalí Urcaray

Dipòsit legal: T-288-2016

ISSN 2938-3102

ISSN 2938-3072